

Kursus i ViTre pakken fra ScanDis A/S

Hvordan, med ViTre Kursus - Del 2

**Dette materiale udleveres ved arrangementer
afholdt af ScanDis A/S**

Kursus i ViTre – Del 2

ViTal

Hvordan sættes genvejstast på – skift oplæser.....	Side 4
Hvordan oprettes/tilføjes nye ord til udtalebogen.....	Side 5
Hvordan ændres pausen mellem ord under oplæsning.....	Side 6
Øvelser til ViTal.....	Side 7

ViTal

Hvordan opsættes læsning af orddele under skrivning.....	Side 8
Hvordan bruges lydoptageren.....	Side 8
Hvordan opsættes ViTal og ViseOrd samarbejdet.....	Side 10
Hvordan bruges profilværktøjet i ViTal.....	Side 11
Øvelser til ViTal.....	Side 15, 16, 17

ViseOrd

Hvordan opsættes nyt farvetema.....	Side 18
Hvordan skrives sammensatte ord.....	Side 19
Hvordan bruges jokertegn * # &.....	Side 19
Hvordan bruges korrektur værktøjet.....	Side 21
Øvelser til ViseOrd.....	Side 24, 25

ViseOrd

Hvordan oprettes egne ordbøger.....	Side 26
Hvordan bruges Relevans.....	Side 28
Hvordan oprettes Relevans ordbøger.....	Side 29
Hvordan bruges profilværktøjet i ViseOrd.....	Side 32
Øvelser til ViseOrd.....	Side 36, 37 38, 39

ViTex

Hvordan tilpasses åbning af bog – ved skanning og hent dokument.....	Side 40
Hvordan tilpasses ord-/indholdsmarkering.....	Side 41
Hvordan opsættes genvej til Start/Stop oplæsning	Side 42
Øvelser til ViTex.....	Side 43

ViTex

Hvordan tilføjes nye ord til udtalebog.....	Side 44
Hvordan søges efter ord i en tekst.....	Side 46
Hvordan bruges zoneværktøjet / se zoner / slet zoner / flyt zoner.....	Side 47
Øvelser til ViTex.....	Side 49, 50

ViTex

Hvordan vises side i / eksporteres side til Word.....	Side 51
Hvordan bruges lydoptageren.....	Side 52
Hvordan bruges profilværktøjet i ViTex.....	Side 53
Øvelser til ViTex.....	Side 57, 58

Nyt i ViTre - Opdatering version 83

ViTal – kompatibel med C-pen TS1.....	Side 60
ViTal – Læsning med bogstavlyde.....	Side 60-63
ViseOrd – Forslagsvinduet / synlighed.....	Side 64-65
ViseOrd – Korrekturregler – Gem / Hent.....	Side 66

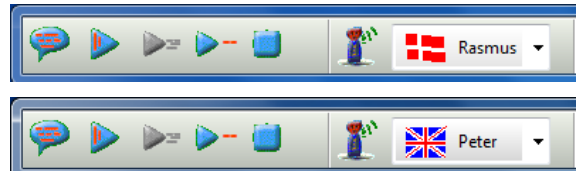
Nyt i ViTre – Opdatering version 84-87

ViTal – Vælg oplæsning af skift i profil – fra/til.....	Side 68
ViTex – Færre ikoner.....	Side 69
ViTex – Flere eksport muligheder i ViTex.....	Side 69
ViTex – Vælg oplæsning af skift i profil – fra/til.....	Side 70
ViTex – Vise læseindhold/sætning ved pause.....	Side 70-71
ViTex – Mappe overvågning.....	Side 71

ViTal

Hvordan sættes genvejstast på – Skift oplæser

Skift nemt og hurtigt mellem stemmerne ved hjælp af genvejstaster.

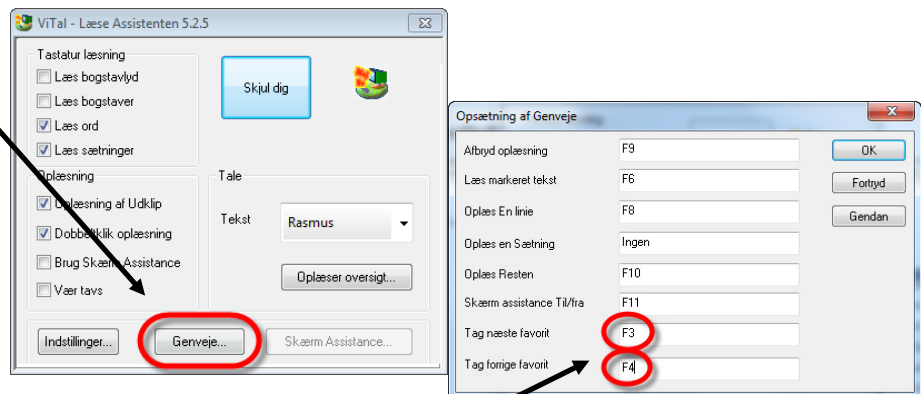

Du bestemmer selv hvilke genvejstaster, du vil bruge, og du kan tilpasse således, at du både kan bladre frem og tilbage mellem oplæserne.

Åben ViTal programfladen

Klik på "Genveje..."

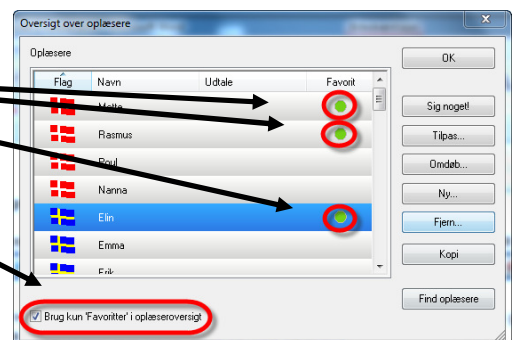
og sæt de genveje på, du vil bruge til at skifte stemme med.

Det er bestemt en fordel at udvælge de stemmer, du vil bruge, via valget "Favorit læser".

Det gør du ved at klikke på "Oplæser oversigt". Herinde markerer du med en grøn prik, hvilke oplæsere, der skal være "dine favorit oplæsere". Afslut ved at klikke på "brug kun favoritter i oplæseroversigt".

Klik OK, og du kan nu skifte frem og tilbage mellem dine favoritoplæsere med genvejstaster.

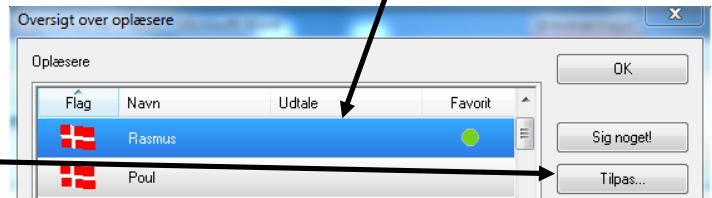

Hvordan oprettes/tilføjes nye ord til udtalebogen

I udtalebogen tilpasses udtalen af enkelte ord, så de kommer til at lyde rigtigt. Hvis den valgte oplæser ikke udtaler et ord korrekt, kan man prøve at rette udtalen her.

Klik på knappen "Oplæser oversigt" i ViTal Bjælken og tjek herinde, om der er oprettet en udtalebog på den aktive stemme, her Rasmus. (markeret med blå)

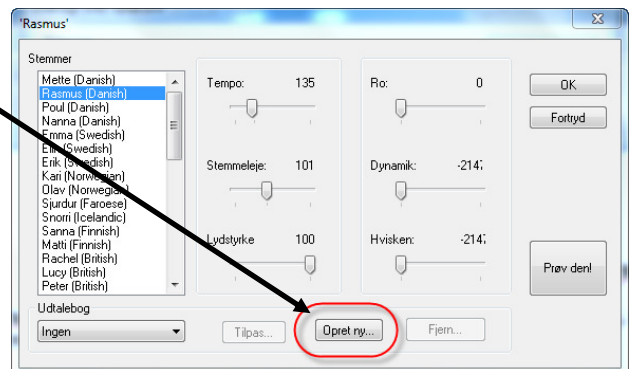
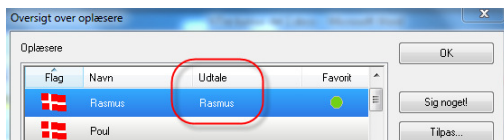
Står der ikke et navn under "Udtale" (på den blå linje) klikkes der på knappen "Tilpas".

Nu klikkes på knappen "Opret ny...", og ViTal foreslår selv navnet Rasmus til den nye udtalebog.

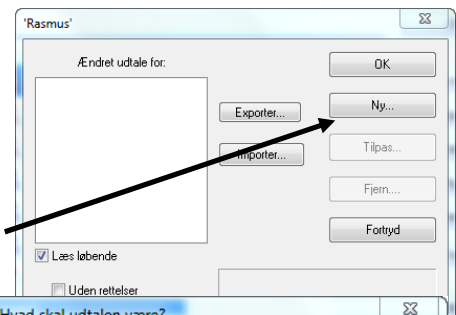
Klik OK for at acceptere navnet og klik igen på OK for at vende tilbage til "Oversigt over oplæsere".

Her vises nu navnet Rasmus under fanen "Udtale".

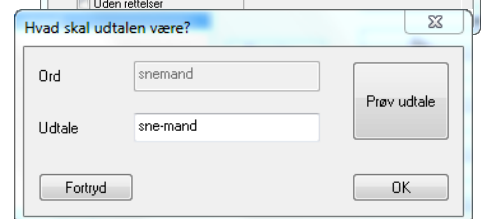

Dobbeltklik på "Rasmus" og Udtalebog værktøjet åbner for stemmen Rasmus.

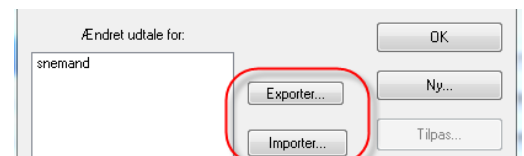
Klik på knappen "Ny..." for at oprette en ny udtalerrettelse.

Skriv det ord, du vil rette udtalen på, i feltet ud for "Ord" og skriv den rettede (lydrette) udtale ud for "Udtale". Tjek, hvordan udtalen kommer til at lyde, ved at klikke på knappen "Prøv udtale".

Klik på OK for at gemme udtalerrettelsen.

Hvis du vil flytte udtalebogen, med rettelser, til en anden computer, kan du bruge knapperne "Exporter" og "Importer" – Husk at Rasmus rettelser skal importeres til Rasmus stemmens udtalebog og ikke ind i andre stemmers udtalebog.

Nye udtalerrettelser lægger i forlængelse af allerede oprettede og sletter derfor ikke de allerede oprettede udtalerrettelser.

Hvordan ændres pausen mellem ord under oplæsning

I ViTal kan der opsættes en lille ”kunstpause” mellem ordene under oplæsningen.

Der læses stadig med valgt oplæsehastighed, men efter hvert oplæst ord holdes en kort pause – denne pause kaldes ”Ro”.

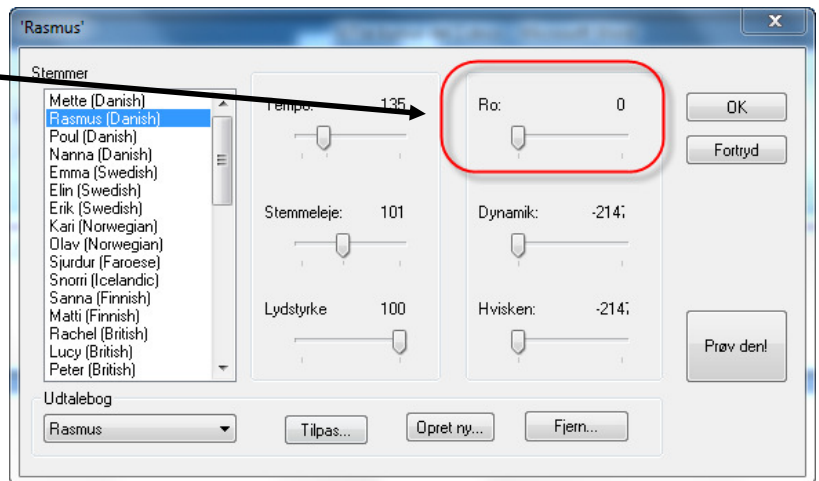
Du finder ind til indstillingen ved at klikke på knappen ”tilpas oplæser” i ViTal Bjælken.

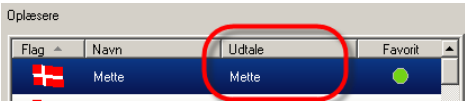
i ViTal

Prøv at indstille skyderen for ”Ro” til 2 eller 3, klik på ”OK” og læs op med ViTal.

Du har samme mulighed for at indstille oplæsning med pauser mellem hvert ord i ViTex – find knappen ”Tilpas oplæser” (den hedder ”Inspicer oplæser” i ViTex).

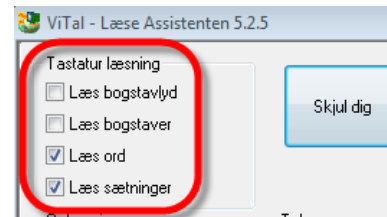

Øvelser til ViTal

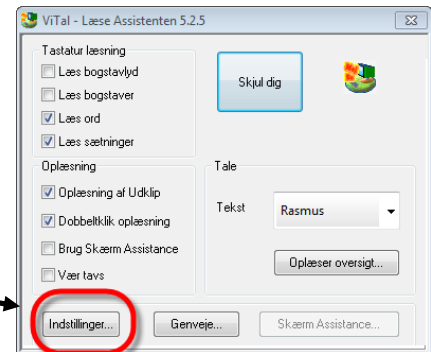
ViTal	
	Bemærkninger
Øvelse: Udvalg dine "favorit oplæsere" Åben "Oversigt over oplæsere" og sæt en grøn prik ud for de oplæsere, som skal være dine "favorit oplæsere". Sæt til sidst et flueben ud for feltet "Brug kun favoritter i oplæseroversigt" og tjek, om det er de oplæsere, du har valgt, som nu bliver vist i ViTal Bjælken.	
Øvelse: Sæt genvejstast på skift af favorit oplæsere Åben ViTal programfladen og klik på knappen "Genveje..." – Sæt genvejstaster på "Tag næste favorit" og "Tag forrige favorit."	
Øvelse: Opret udtalebog Opret en ny udtalebog på Mette eller Rasmus stemmen – det er en forudsætning, at der ikke i forvejen er oprettet en udtalebog. Åben ViTal "Oplæser oversigt" og opret her, via knapperne "Tilpas" / "Opret ny", en ny udtalebog. Findes der allerede en udtalebog, skal der ikke oprettes en ny.	
Øvelse: Tilføj nyt ord til Udtalebog I ViTal "Oplæser oversigt", under "udtale" og ud for den aktive stemme (markeret med blå) er der nu oprettet en Udtalebog. Dobbeltklik på udtalebogen (her Mette) og opret en ny udtale rettelse, f.eks. snemand / sne-mand.	
Øvelse: Lav en kort pause mellem ordene under oplæsning Klik på "Tilpas oplæser" og indstil pausen mellem ordene under oplæsning ("Ro") til 2 eller 3 – afprøv oplæsningen med ViTal.	

Hvordan opsættes læsning af orddele under skrivning

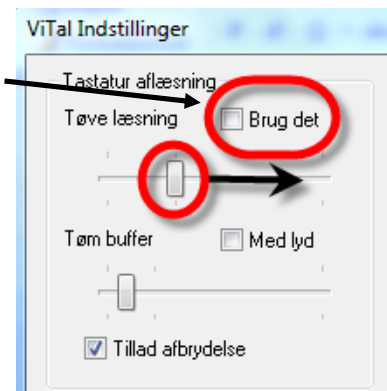
I ViTal har man altid haft mulighed for at vælge, hvordan programmet skal læse det man skriver højt, ”Tastatur læsning”.

Fra ViTal version 5.1.2 er det nu også muligt at lade ViTal oplæse orddele under skrivning, en udvidelse af funktionen ”Tøvelæsning” - denne indstilling finder du ved at åbne ViTal programfladen og efterfølgende klikke på knappen ”Indstillinger...”

Sæt et flueben til højre for ”Tøve læsning” og skub skyderen lidt mod højre – prøv nu at skrive forskellige ord med flere stavelser. Vær opmærksom på, at ViTal ikke føler på, hvordan en orddel, for det ord man har tænkt sig at skrive, udtales, men hvordan ordet for ord delen lyder – derfor er det vigtigt at tilpasse den staveopgave, man ønsker at lave, således at læsningen af ord delene også giver mening.

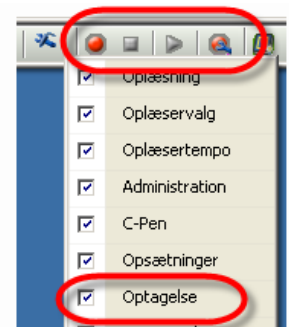
Prøv forskellige pausekombinationer ved at indstille på skyderen.

Hvordan bruges lydoptageren

Med lydoptageren i ViTal er det muligt at lave lydfiler af de tekster, man har på computeren eller finder på Internettet. Har du adgang til at markere en tekst, kan der altid laves en lydfil af teksten.

Inden optageværktøjet tages i brug, indstilles hvilket lydformat, optageren skal optage i.

Aktiver ”Optagelse” i ViTal Bjælken, og du får adgang til indstillingerne i lydoptageren i ViTal programmet.

Optageværktøjets forskellige knapper:

Start optagelse – Stop optagelse – Afspil sidste optagelse – Tilpas indstillinger for optagelse

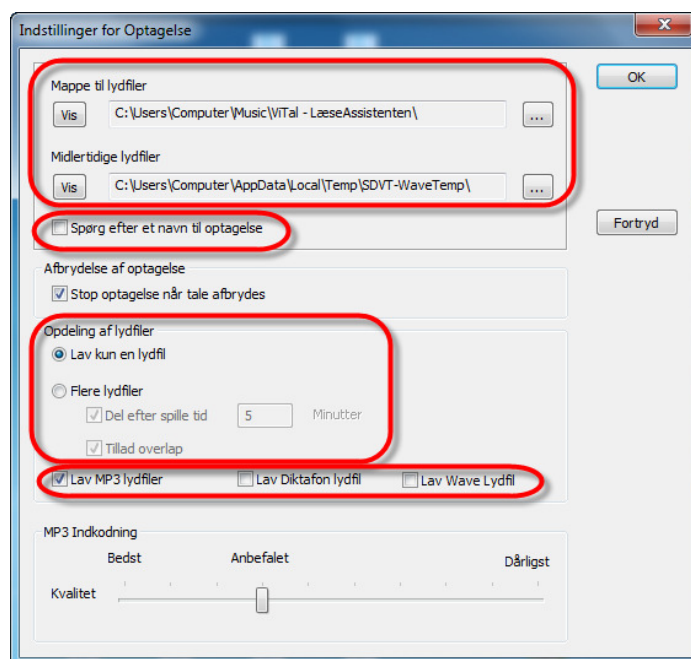
Klik nu på værktøjet ”Tilpas indstillinger for optagelse”, og du får nu mulighed for at opsætte lydoptageren.

Området ”Mappe til lydfiler” bruges til at udpege, hvor lydfilerne skal ligge på computeren – ”midlertidig lydfile” er der, hvor lydfilen genereres midlertidigt af programmet.

Marker ”Spørg efter navn til optagelse”, og du vil altid blive spurgt om et navn til lydfilen inden den optages. Det gør det nemmere senere at finde en bestemt lydoptagelse.

”Opdeling af lydfile”. Bestem herinde hvordan optagelsen skal gemmes.

Du kan gemme lydfileerne som MP3 file, lydfile, som kan afspilles på vores diktafon (ScanDis FSV510+), eller som en MediaPlayer file, WAV lydformatet.

Optagelsen af en tekst kan ske på et par forskellige måder. Optag markeret tekst eller tekst fra markøren - optag markeret tekst bruges på Internettet og andre steder, hvor der kun er oplæsning via markeret tekst. I Word er det muligt at lave en lydoptagelse fra markøren og frem.

For at lave en lydoptagelse af en markeret tekst gøres følgende: (Husk forinden at indstille lydoptageren med de indstillinger for optagelsen, du ønsker)

1. Marker den tekst, som skal optages, på computeren, på Internettet osv.
2. Tryk på knappen ”Start optagelse”
3. Tryk på knappen ”Læs markeret tekst”
4. Når optagelsen er færdig trykkes på ”Stop oplæsning”
5. Lydfilen færdiggøres, og sidste optagelse kan høres ved at klikke på ”Afspil Optagelse”

Fileerne flyttes via Denne computer, Stifinder, eller det software man bruger sammen med sin afspiller, mobiltelefon eller lignende.

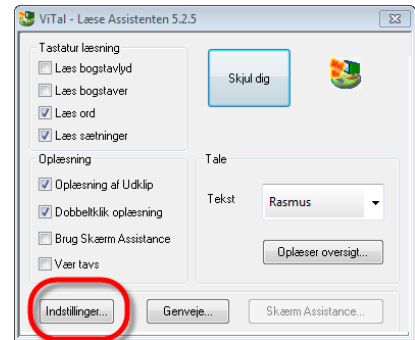
Hvordan opsættes ViTal og ViseOrd samarbejdet

ViTal kan indstilles, så ViseOrd starter sammen med ViTal.
ViseOrd kan indstilles, så ViTal slukker for ViseOrd, når ViTal lukkes ned.

Samarbejdet mellem ViTal og ViseOrd tilpasses ved først at åbne for ViTal programfladen

Klik f.eks. på ViTal ikonet i ViTal Bjælken.

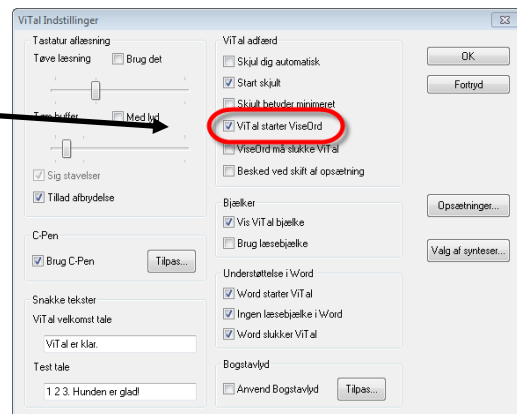
Klik derefter på knappen ”Indstillinger...”

Nu sættes et flueben ud for ”ViTal starter ViseOrd”, og der afsluttes med OK.

ViTal vil nu, når programmet startes, også starte ViseOrd.

Test: sluk ViTal og start ViTal igen.

Ved opstart af ViTal starter også ViseOrd

Åben nu for ViseOrd programfladen, nemmest er det at højreklikke på ViseOrd ikonet nede ved uret og vælge ”Åben ViseOrd”

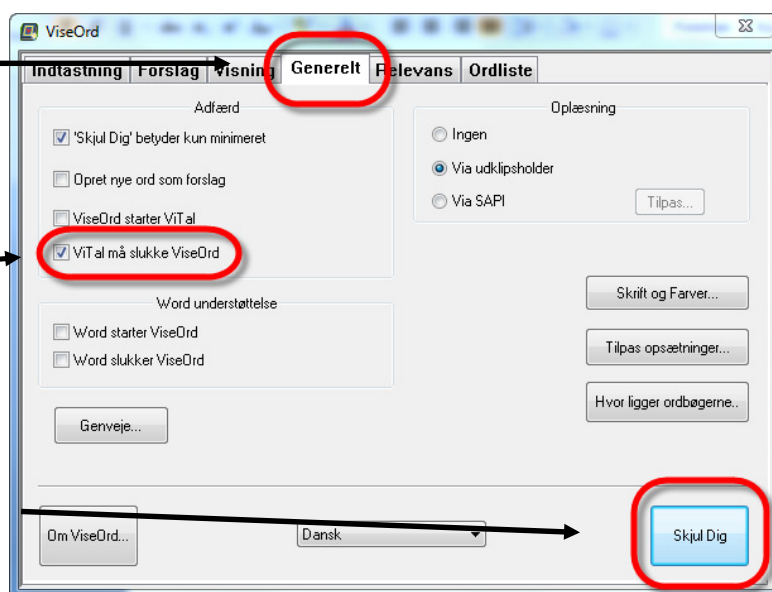

Nu åbner ViseOrds programflade

Klik på fanen Generelt

Og sæt et flueben ud for "ViTal må slukke ViseOrd"

Klik på knappen "Skjul dig" og sluk derefter for ViTal programmet.

Nu vil ViTal slukke ViseOrd, og systemet er opsat således, at ViTal, når det startes, tænder for ViseOrd - og når ViTal lukkes, så slukkes for ViseOrd.

Hvordan bruges profilværktøjet i ViTal

Mulighederne i ViTre-pakken er mange, når først indstillingsprofilen er oprettet. Ved at oprette og justere opsætningerne i profilen, bliver det nemt og hurtigt at skifte, eksempelvis mellem sprogindstillinger, eller mellem specialtilpassede indstillinger, der passer til den enkelte bruger.

Indstillingsprofiler kan gemmes og distribueres f.eks. via mail til elever, som har fået ViTre-pakken udleveret som følge af skolens køb af skole- og elevlicenser. Læreren kan vedlægge elevens indstillingsprofil samt instruks i, hvordan den indlæses i ViTre-pakkens programmer, så elevens hjemmecomputer får samme opsætning, som den computer eleven bruger i skolen.

Værktøjet kan også bruges til at indstille programpakken til brug ved afprøvninger, hvor krav til oplæser, oplæse hastighed, ordforslag osv. har betydning for den enkelte afprøvning. Læsevejlederen kan hurtigt og nemt skifte til den indstilling, som passer til den enkeltes afprøvning, uden det bliver forvirrende for brugeren.

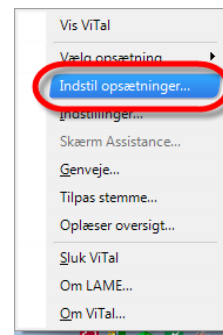
I ViTal kunne en indstillingsprofil f.eks. bestå af skift mellem sprogene dansk, engelsk og tysk.

I ViTal kan profilværktøjet startes på tre måder:

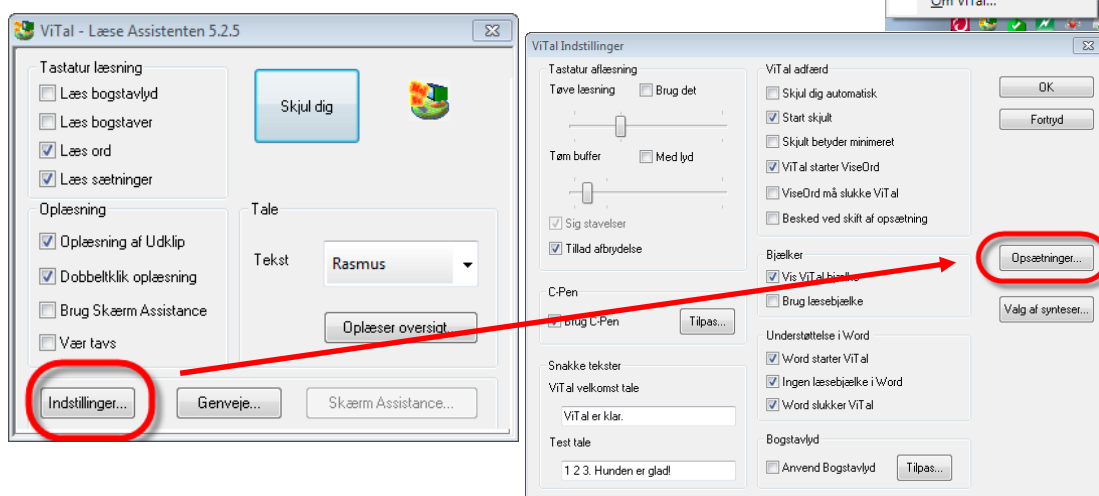
Klik på profilværktøjet i ViTal bjælken

eller højreklik på ViTal ikonet nederst til højre i proceslinjen ved uret, så menuen vises. Venstreklik herefter på "Indstil opsætninger"

eller åben ViTal programfladen og klikke på "Indstillinger".

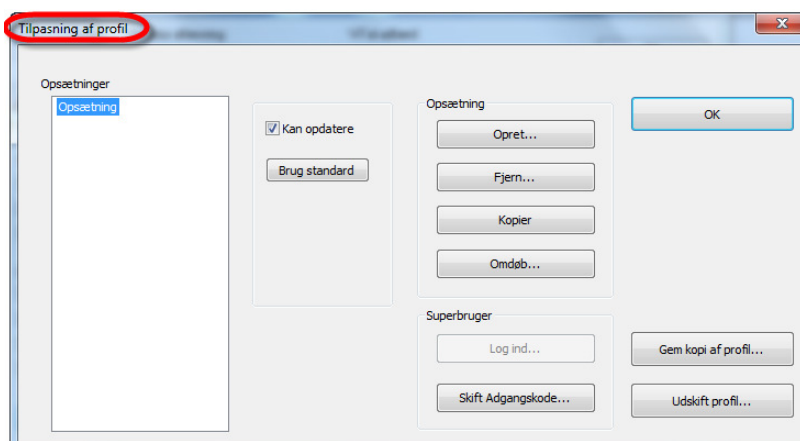

Klik på "Opsætninger".

Nu åbner Programfladen "Tilpasning af profil".

I denne standard profil er der allerede oprettet "Opsætning". Her er de indstillinger, der er i ViTal på nuværende tidspunkt og ved at arbejde videre herinde, kommer vi videre med at lave de opsætninger, vi vil bruge.

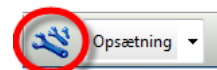
Vi vil lave en dansk, en engelsk og en tysk opsætning i vores profil.

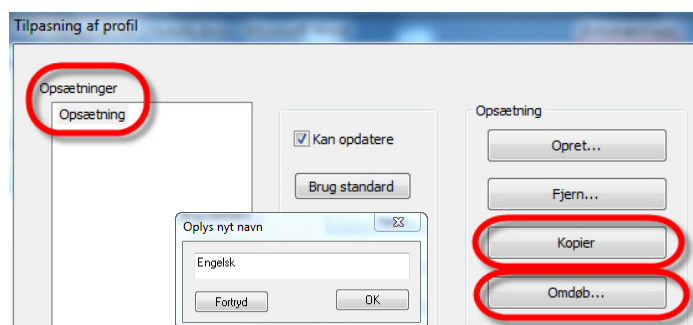
Den hurtigste måde at lave en ny opsætning på er

1. Inden vi åbner programfladen "Tilpasning af profil", sørger vi for at have lavet de indstillinger, vi vil bruge som standard.

2. Åben nu programfladen "Tilpasning af profiler" – klik f.eks. på

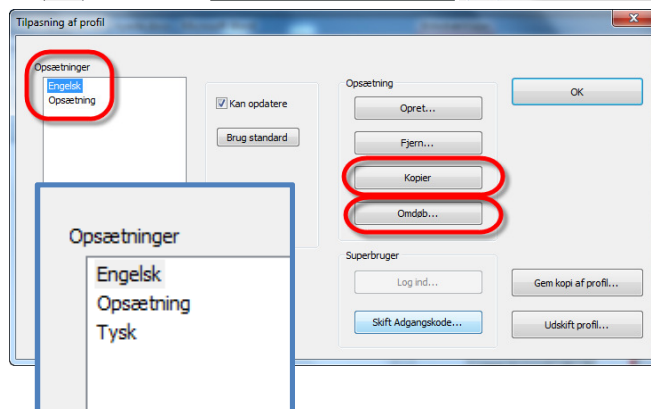

3. Klik på "Kopier" / klik på "Omdøb" / skriv "Engelsk"

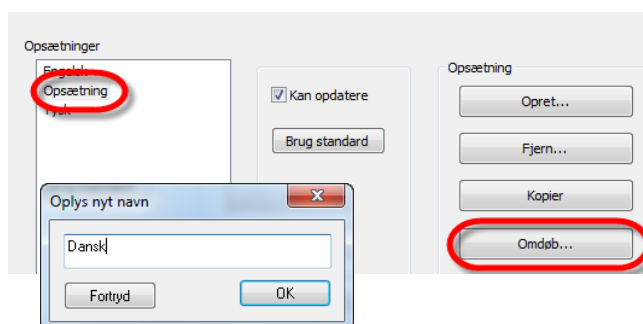
4. Gentag "Kopier" / "Omdøb" / skriv "Tysk"

Nu er der oprettet to kopier af indstillingen "Opsætning" – en Engelsk og en Tysk

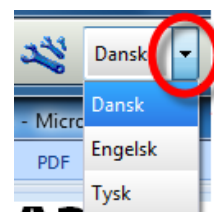
5. Nu omdøbes "Opsætning" til "Dansk" klik på "OK" og klik igen på "OK" for at afslutte - vi har nu lavet tre sprogskit i vores profilopsætning.

Dansk, Engelsk og Tysk

De vises ude i ViTal Bjælken sådan her, når der klikkes på pilen "Vælg opsætning".

Første gang vi vælger Engelsk og Tysk, skal vi skifte til hhv. en engelsk og en tysk oplæser. ViTal vil huske dem, og næste gang der skiftes til Engelsk eller Tysk, så vil den oplæser, vi har valgt, følge med.

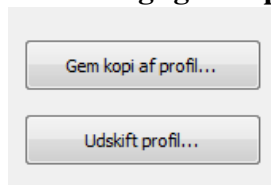

En indstillingsprofil kan gemmes eller hentes ind fra f.eks. en USB nøgle, så slipper vi for at skulle lave samme standard tilpasning i ViTal, hver gang vi får en computer fra f.eks. en elev, som skal have tilpasset ViTal.

Inde i værktøjet ”Tilpasning af profil” har vi to vigtige knapper

1. ”Gem kopi af profil”

2. ”Udskift profil”

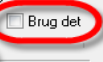
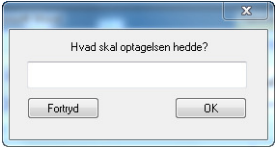

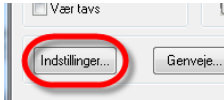
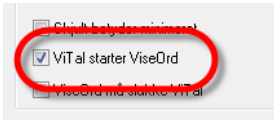
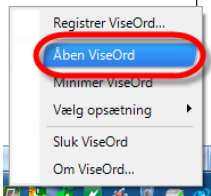
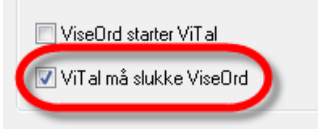
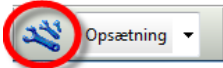
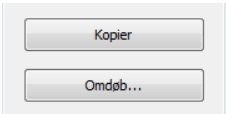
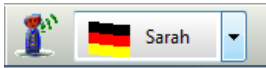
”Gem kopi af profil..” gør det muligt at give din indstillingsprofil et navn, f.eks. ”ViTal10kl” – nu en standard indstillingsprofil fra ViTal, som er sat op til 10. klasse i skolen.

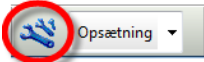
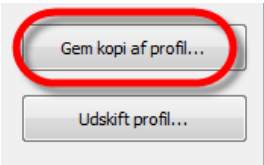
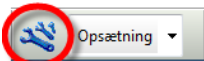
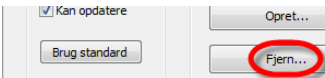
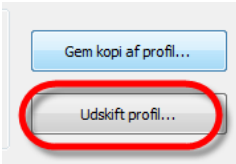
Den gemmes, som når man gemmer et dokument – filen får nu navn og efternavn sådan her: ”ViTal10kl.brprf”

Hvis filen ”ViTal10kl.brprf” skal indlæses på en computer, klikkes på knappen ”Udskift profil...” – nu søger vi efter filen, der måske ligger på en USB nøgle eller i en mappe på skolens fællesdrev. Når der er trykket ”OK” til at filen må overskrive den, der allerede er oprettet i ViTal, så vil eleven kunne skifte mellem Dansk, Engelsk og Tysk ved hjælp af profilværktøjet i ViTal Bjælken.

Øvelser til ViTal

ViTal	
	Bemærkninger
Øvelse: Opsæt "Læs orddele" Åben ViTal programfladen. Klik på knappen "Indstillinger..." Sæt et flueben ud for feltet "Brug det" til højre for "Tøve læsning". Skyderen bruges til at tilpasse pausen, før orddelen læses op. ViTal læser f.eks. orddele+orddele=ord	
Øvelse: Gennemgå opsætning af lydoptager I ViTal klikkes på værktøjet "Tilpas indstillinger for optagelse" Tjek at placering af lydfile er der, hvor du vil have dem liggende. Tjek at programmet er indstillet, så det spørger efter navn på lydoptagelse. Tjek at programmet står til at optage én lydfile, og at programmet er sat til at lave optagelsen i MP3.	
Øvelse: Lav en optagelse Åben Word eller Internettet og find en tekst, du vil lave en optagelse af. Marker den tekst du vil optage, og klik på "Start optagelse". Skriv navnet på den optagelse du laver, når dialogboksen "Hvad skal optagelsen hedde" dukker op. Klik på knappen "Læs markeret tekst" eller brug genvejen hertil, og ViTal vil begynde at lave lydfile. Stop oplæsningen, når du er færdig med at optage. Stop optagelsen, når oplæsningen er stoppet. Afprøv/lyt til lydfile	

ViTal	
Øvelse: Opsæt ViTal så programmet åbner ViseOrd Åben ViTal programfladen, gå i Indstillinger og indstil ViTal, så programmet åbner ViseOrd ved start.	Bemærkninger
Øvelse: Opsæt ViseOrd så ViTal må slukke ViseOrd Åben ViseOrd programfladen ved at højreklik på ViseOrd nede ved uret. Indstil så ViTal må slukke ViseOrd. Klik på fanen "Generelt..." og sæt flueben ved "ViTal må slukke ViseOrd" Afprøv om ViTal starter ViseOrd, og om ViTal slukker ViseOrd	
Øvelse: Opret skift mellem Dansk, Engelsk og Tysk med profilværktøjet Klik på profilværktøjet i ViTal Bjælken Opret herinde de tre nye skift. Brug knapperne "Kopier" "Omdøb" for at oprette og tilpasse Dansk, Engelsk og Tysk. Husk at lave en gennemgang af indstillingerne inden du kopierer og omdøber.	
Øvelse: Opsæt stemmerne på de forskellige sprog Skift nu til "Tysk" i ViTal Bjælken Og vælg en tysk oplæser	

ViTal	
Øvelse: Gem kopi af profilopsætning Klik på profilværktøjet i ViTal Bjælken Nederst til højre klikkes på knappen "Gem kopi af profil". Giv din profilopsætning, med skiftene mellem Dansk, Engelsk og Tysk, et navn. ViTal opretter selv et efternavn til filen – efternavnet på filen er "brprf" Gem filen et sted, hvor du kan finde den igen.	Bemærkninger
Øvelse: Indlæs profilopsætning Først: Fjern Tysk i indstillingsprofilen, klik på profilværktøjet i ViTal bjælken, marker "Tysk" og vælg "Fjern", så den kun indeholder Dansk og Engelsk. Derefter vil vi gerne læse den profilopsætning, vi gemte før, ind igen. Den indeholder jo opsætninger til Dansk, Engelsk og Tysk. Find din lagrede profil ved at klikke på knappen "Udskift profil..."	

ViseOrd

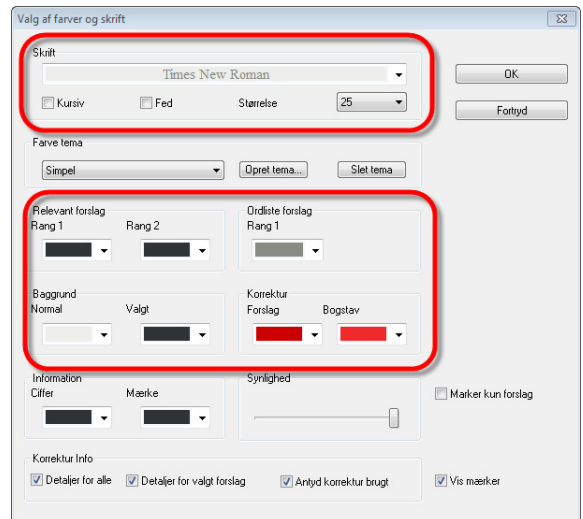
Hvordan opsættes nyt farvetema

Ligesom i ViTal Bjælken kan der opsættes og skiftes mellem farvetemaer i ViseOrds visning af ordforslag.

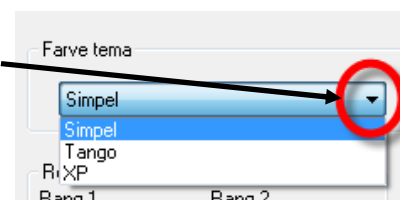
Åben ViseOrd programfladen.

For at skifte mellem allerede oprettede farvetemaer klikkes på fanen "Generelt" og derefter klikkes på "Skrift og farver"

Nu er det muligt at ændre farve på boksen, som viser ordforslag, når der skrives.

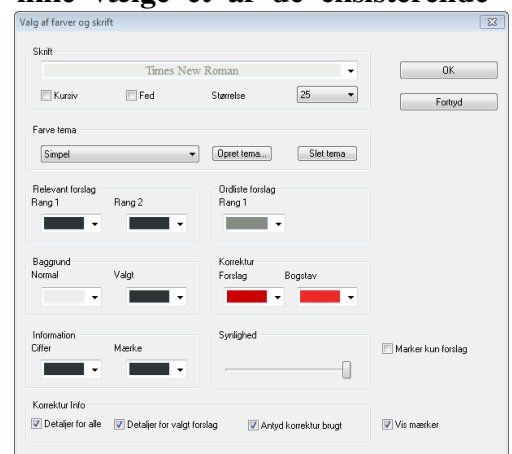
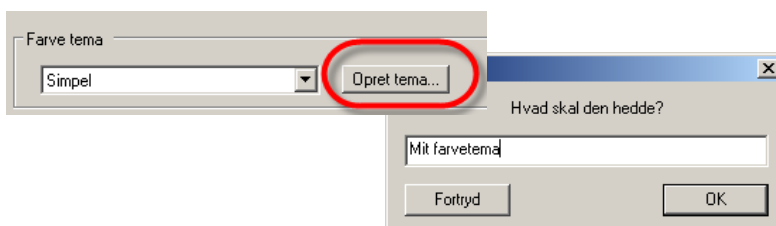
I feltet "Farve tema" er det muligt at vælge allerede oprettede farvetemaer. Klik på pilen til højre for det valgte farvetema, og der kan vælges et nyt. Standard temaer: Simpel, Tango, XP

Vil du oprette dit eget farvetema til ViseOrd, skal du ikke vælge et af de eksisterende farvetemaer, men begynde at vælge farverne til dit nye tema.

Det er også nu, du kan vælge, hvilken skrifttype du vil bruge, og hvilken størrelse ordene skal have, når de vises som ordforslag.

Først når det er gjort, skal du klikke på knappen "Opret tema..." og give dit nye farvetema et navn.

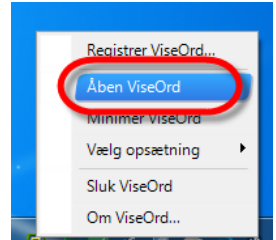
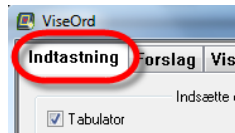
Når du vender tilbage til ViseOrd, vil dit nye farvetema være valgt som aktivt farvetema.

Hvordan skrives sammensatte ord

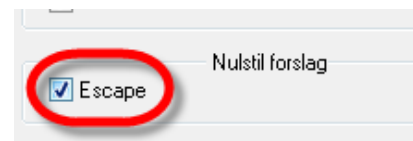
ViseOrd kan hjælpe med at skrive/stave sammensatte ord, hvis de ikke findes i den ordbog, der er valgt ved skrivningen.

For at tjekke om metoden er aktiv, åbnes for ViseOrd programfladen, højreklik på ViseOrd ved uret og vælg ”Åben ViseOrd”.

Klik nu på fanen ”Indtastning”.

Se efter om der er sat et flueben ud for feltet ”Escape” i området ”Nulstil forslag”.

Når funktionen ”Nulstil forslag med Escape” er aktiv (der skal være sat et flueben ud for Escape), er det muligt at afbryde stavningen og ordforslagene ved at trykke på tastatur knappen ”Esc”. Det medfører, at cursoren ikke flytter sig væk fra den del af det ord, man allerede har fået sat ind i Word, og man kan nu begynde at stave til anden del af ordet.

Hvordan bruges Jokertegn * # ✕

I ViseOrd er det muligt at stave ved hjælp af Jokertegn (ordfiltertegn).

Når man er i tvivl, om hvilke tegn man skal skrive, tilbyder ViseOrd følgende jokertegn:

Tegnet * bruges til at få forslag med vilkårlige tegn på stjernens plads i ordet.

Hvis man f.eks skriver D*I vil man se disse forslag:

Den røde prik viser, at forslagene er vist med korrektur, idet * er erstattet af andre tegn i ordlisten.

Ideen er, at man kun skriver de bogstaver, som man er meget sikker på, og bruger *, hvor man er usikker.

•	Dertil
•	Dels
•	Dårlige
•	Dobbelt
•	Deltagerne
•	Dårligere
•	Dårligt
•	= Del
•	Dialog

Kender man med sikkerhed afslutningen på ordet, bruger man tegnet # til at slutte af med.

Som eksempel kunne man også have skrevet D*!#, så ville man få disse forslag, som alle slutter på et "l":

Nu ser man en anden specialitet ved ViseOrd. De ord der er vist med fed skrift, er alle ord som stammer fra Relevans ordbogen. (Det kræver selvfølgelig, at Relevans ordbogen er aktiveret)

De passer således til de foranstående ord i sætningen, der allerede er skrevet.

Ord, som derimod vises med grå skrift, kommer fra ordlisterne, som også kan være gode nok i sammenhængen, men ViseOrd har bare ikke set dem i denne kontekst tidligere.

•	Dertil
•	= Del
•	Dødstal
•	Domstol
•	+ Daniel
•	+ Delfol
•	Dahl
•	+ Diesel
•	Dell

De andre symboler, der vises, har følgende betydninger:

= betyder, at det ord, man har skrevet, findes i ordbogen

+ betyder, at der findes flere ord, der starter med samme bogstavering som det ord, der vises i ordlisten.

Vælges et ord med + vil de næste ord, der vises, alle starte med samme bogstavering.

Det sidste jokertegn anvendes, når der netop er et usikkert tegn, 𐀀 (tegnet ligger på Shift 4 tasten).

Skriver man D𐀀l, får man følgende forslag:

Som det ses, giver det god mening at udnytte det, hvis man er helt sikker på, at der kun mangler ét tegn på den plads, hvor man skriver * eller 𐀀.

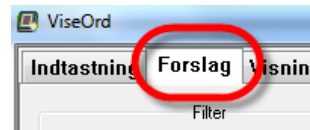
Med ViseOrd kan man med jokertegn altså skrive meget komplicerede ord uden at kunne skrive en ret stor del af ordet selv.

•	Dels
•	Deltagerne
•	= Del
•	Dalende
•	Deltag
•	Deles
•	Doles
•	Dele
•	Delegationen

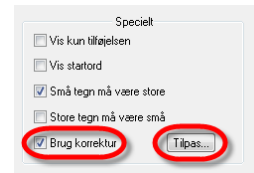
Hvordan bruges korrektur værktøjet

Når korrekturværktøjet skal bruges, skal du sikre dig, det er aktivt.

Åben ViseOrd brugerfladen, klik på fanen "Forslag".

Sæt et flueben i feltet til venstre for "Brug korrektur" og klik efterfølgende på knappen "Tilpas" for at tilpasse korrekturfunktionen i ViseOrd.

ViseOrd har indbygget en korrekturfunktion, som kan hjælpe i situationer, hvor man kender bestemte skriveproblemer.

Klassiske eksempler på problemer er vokalglidninger, udeladelser og bogstavombytninger generelt.

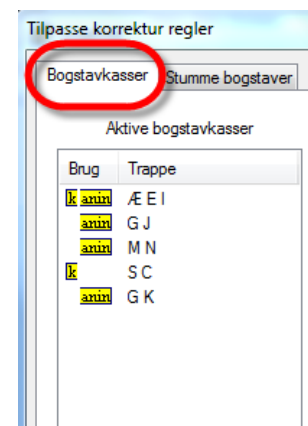
ViseOrd har som standard aktiveret korrekturregler, som hjælper med at rette skrivefejl baseret på vokalglidninger, enkelte bogstavombytninger og manglende bogstaver (stumme bogstaver).

ViseOrd har delt korrekturtyperne op i to typer:

Bogstavkasser og Stumme bogstaver.

Bogstavkasser

Klik på fanen "Bogstavkasser" (hvis den ikke er aktiv).

Bogstavkasser indeholder regler for vokalglidninger (A/E/I), diftonger (AV/AF), R-påvirkninger (RA/RE) og konsonanter (S/C).

Foran hver korrekturregel ser man om reglen gælder hele ordet **k arun** - første bogstav i ordet **k** - eller inde i ordet **arun**

Man skifter tilstand ved at klikke på "Kanin ikonet"

Ovenfor ser man vokaltrappen "Æ E I" aktiveret for hele ordet. Eksempel "antænne" rettes til "antenne".

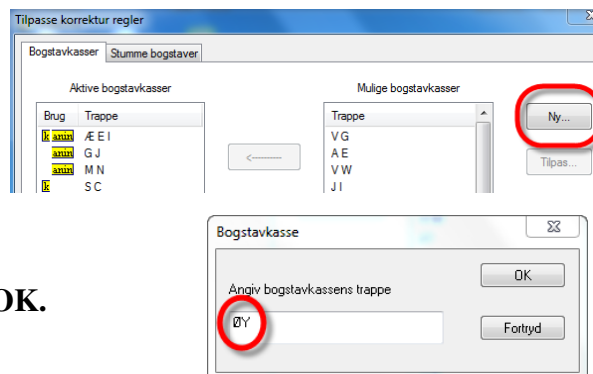
Bogstavsombytningerne "G til J" for det indre i ordet. Eksempel "Stegl" rettes til "Stejl".

Bogstavsombytningerne "M til N" for det indre i ordet. Eksempel "Gemmen" rettes til "Gennem"

Bogstavsombytningerne "S til C" for begyndelsen af ordet. Eksempel "Sykel" rettes til "Cykel"

Bogstavsombytningerne "G til K" for det indre i ordet. Eksempel "kloggen" rettes til "klokken"

Opret ny regel ved at klikke på "Ny"

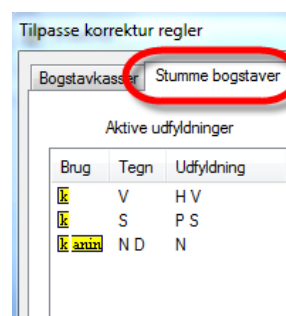

Skriv den regel, som skal bruges, og afslut med OK.

Når du har oprettet en regel, vil den være vist i højre side under "Mulige bogstavkasser" – brug knappen med pilen, som peger mod venstre, til at flytte den nye regel over i "Aktive bogstavkasser" og beslut, hvor i ordet reglen skal gælde.

Stumme bogstaver

Klik på fanen "Stumme bogstaver"

Stumme bogstaver indeholder regler for dobbeltkonsonanter (N/NN), klynger (SK/SKR) og udeladelser (V/HV).

Stumme bogstaver håndteres ved, at man angiver det skrevne tegn, og det som tegnet skal erstattes med i ordforslaget. Her kan man både ekspandere og reducere det skrevne.

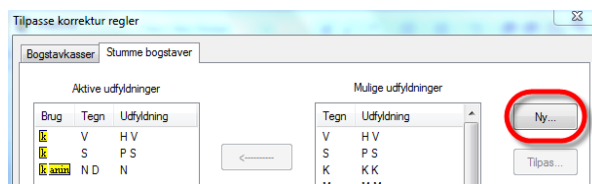
Eksempel

"V HV" i starten af ordet betyder, at man får foreslået "Hvad", når man skriver "Vad". Bogstavet "V" ekspanderes altså til "Hv"

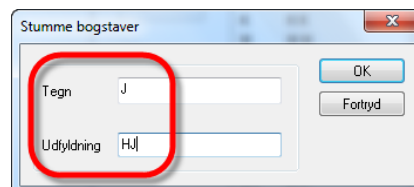
"S PS" kunne som eksempel være "Sykolog", der rettes til "Psykolog". Igen ekspanderes, men her fra "S" til "PS".

"ND N" kunne som eksempel være "Betjendt" til "Betjent", hvor "nd" reduceres til "n" alene.

Opret ny regel ved at klikke på "Ny".

Skriv den regel, som skal bruges, og afslut med OK.

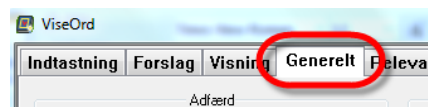

Når du har oprettet en regel, vil den være vist i højre side under "Mulige udfyldninger" – brug knappen med pilen, som peger mod venstre, til at flytte den nye regel over i "Aktive udfyldninger" og beslut, hvor i ordet reglen skal gælde.

Med ViseOrds meget robuste korrektursystem kan man fintune korrekturreglerne, så de er tilpasset præcist til den enkelte bruger, og man kan udnytte det i undervisningen ved målrettet at arbejde med at reducere listen af korrekturregler, som benyttes. Man kan endog håndtere usædvanlige problemer, som når man ikke kan kende forskel på J og L, eller B og D, måske alene på grund af visuelle ligheder.

Når der er valgt korrekturregler, kan ViseOrd opsættes, så programmet viser, hvor de bruges, når der staves.

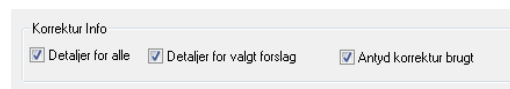
Åben ViseOrd programfladen, klik på fanen "Generelt".

Derefter på knappen "Skrift og farver".

I bunden af billedet sættes flueben i alle felterne i rammen "Korrektur info".

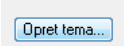
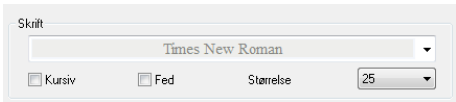
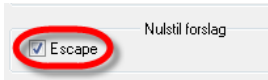
Nu vil ViseOrd vise, at der bruges en korrekturregel, og hvor i ordet den bruges.

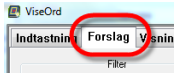
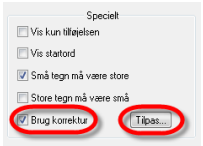
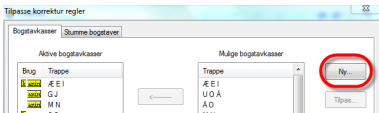
Her staves til ordet "hvad", men med bogstaverne "va".

Nu bliver der gjort opmærksom på, at der her er en regel i anvendelse (rød prik), og hvilket bogstav, der her foreslås tilføjet (rødt h).

Øvelser til ViseOrd

ViseOrd	Bemærkninger
Øvelse: Opsæt nyt farvetema Åben ViseOrd programfladen, klik på fanen Generelt og vælg "Skrift og farver". Tilpas farverne til det farvetema du vil lave og slut af med at klikke på knappen "Opret tema..." og giv dit nye tema et navn og gem. Prøv nu at skifte mellem de forskellige farvetemaer.	
Øvelse: Gør skrifttypen større, vælg anden skrifttype Inde i programfladen "Skrift og farver" – øverst – sættes en anden og tydeligere skrifttype op – prøv med forskellige opsætninger i den nye profil.	
Øvelse: Afprøv skrivning af sammensatte ord. I ViseOrd er det muligt at sammensætte ord fra listen med ordforslag ved hjælp af Esc tasten. I manualen er vist eksemplet "Politiassistent" – Med ViseOrd staves først til "Politi" Indsæt ord – tryk på Esc – og stav derefter til "assistent" - Indsæt ord. ViseOrd sammensætter nu de to ord uden at lave mellemrum. Tjek at opsætningen for sammensatte ord er korrekt opsat: Åben ViseOrd programfladen, klik på fanen "Indtastning" – der skal være flueben ud for Escape i feltet "Nulstil forslag".	
Øvelse: Skriv med Jokertegn / ordfiltertegn (*,#,⌘) ViseOrd tilbyder brug af jokertegn/ordfiltertegn, når man er i tvivl om, hvilket tegn man skal skrive * = ét eller flere ukendte tegn ⌘ = ét ukendt tegn # = afslutning på ord med bogstav foran # Prøv at lav nogle skriveeksempler, hvor viste regler følges. Tegnet * kan også bruges, hvis eleven ikke kan høre en forlyd. Her sættes * ved stavestart og eleven skriver nu de dele af ordet, som eleven kender – der kan kombineres med *(bogstav/bogstaver)* osv. indtil det søgte ord dukker op.	

ViseOrd	Bemærkninger
Øvelse: Tilpasning af alternative forslag / korrektur ViseOrd har indbygget en korrekturfunktion, som kan hjælpe i situationer, hvor man kender bestemte skriveproblemer. I ViseOrd programmets vælges fanen "Forslag" – sæt derefter flueben i feltet til venstre for "Brug korrektur". Klik på knappen "Tilpas" for at se valgte korrekturregler og for at lave nye korrekturregler. Nu vises hvilke bogstavkasser, der er oprettet, og med hvilken regel de er sat op, se f.eks. reglen "SC". Til venstre angives, hvor i ordet reglen skal foreslå et andet bogstav end "S" k = kun startbogstav arin = midt eller slut af ord k arin = hele ordet Prøv at oprette en ny trappe ved at klikke på knappen "Ny" til højre på siden. Her oprettes reglen. Klik OK og flyt den nye regel fra "Mulige bogstavkasser" til "Aktive bogstavkasser" – Vælg nu, hvor i ordet reglen skal gælde; "K" – "ANIN" – "KANIN" Gør det samme for stumme bogstaver, men under oprettelse af ny regel udfyldes "Tegn" med det tegn/bogstav, som skal erstattes af en given "Udfyldning" (N – ND)	

Hvordan oprettes egne ordbøger

I ViseOrd findes to typer ordbøger, som giver ordforslag ved skrivning.

1. Almindelige ordbøger, hvor ordene er listet alfabetisk.
2. Relevans ordbøger, hvor ordene hentes i et stort tekstværk.

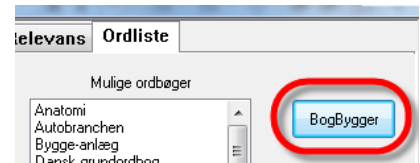
Det er muligt at oprette egne ordbøger af begge typer i ViseOrd.

Almindelige ordbøger (Ordliste ordbøger) oprettes via programmet Bogbygger.

Bogbyggeren kan åbnes direkte ved at gå i Start menuen og klikke på mappen ViseOrd. Klik derefter på programgenvejen "Bogbygger".

Bogbyggeren kan også åbnes via ViseOrd – Åben ViseOrd programfladen og klik på fanen "Ordliste"

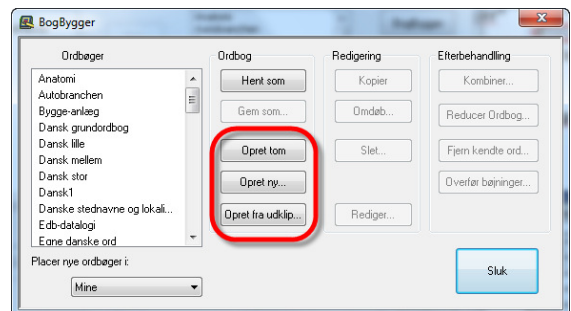
klik på knappen "Bogbygger"

Nu åbner Bogbygger programfladen

Herinde er der tre måder at lave nye ordbøger på:

- Opret tom: Skriv selv ord ind i ordbogen
- Opret ny: Indsæt ord fra txt dokument
- Opret fra udklip: Kopier/Indsæt tekst

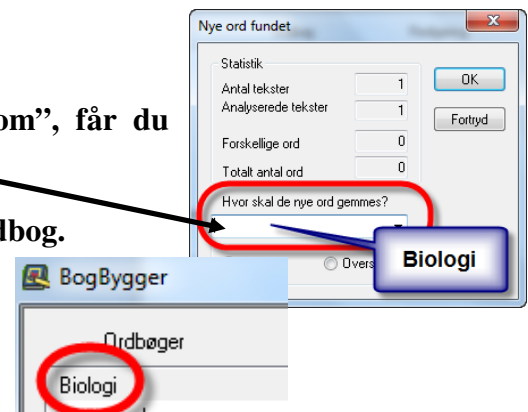

Opret tom...: Når du klikker på knappen "Opret tom", får du mulighed for at give den nye ordbog et navn

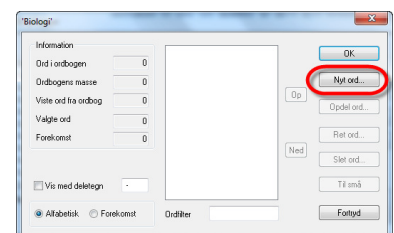
Overskriv det der står i feltet med navnet på din nye ordbog.

Klik på "OK" og den nye, tomme, ordbog er oprettet.

Du kan se den på listen til venstre i Bogbyggeren

Nu er ordbogen klar til at få tilføjet ord. Sørg for at ordbogen er markeret på listen og klik på knappen "Rediger" i Bogbyggeren. For at skrive nye ord ind i ordbogen – klik først på knappen "Nyt ord" og opret ordet, klik på "OK" og gentag "Ny ord", hver gang et ord skrives ind i ordbogen.

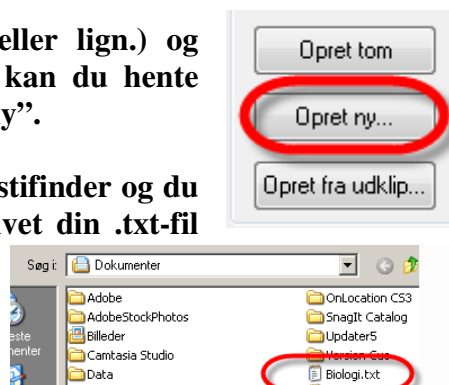

Opret ny...: ViseOrd kan oprette en ordbog fra et .txt-dokument

Hvis du skriver ord ind i et skriveprogram (Word eller lign.) og gemmer dette dokument med fil efternavnet ".txt", så kan du hente dokumentets indhold ind i ViseOrd via knappen "Opret ny".

Når du klikker på knappen "Opret ny" åbner Windows stifinder og du skal udpege den .txt-fil, du har lavet – du har f.eks. givet din .txt-fil navnet "Biologi".

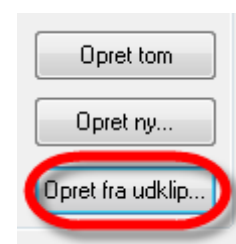
Klik på "Åbn" og ViseOrd foreslår dokumentnavnet som ordbogens navn.

Afslut, og der er oprettet en ny ordbog fra en .txt-fil.

Opret fra udklip...: Kopier fra et dokument eller en hjemmeside

Inden der klikkes på knappen "Opret fra udklip", skal teksten hentes, f.eks. fra et dokument eller en hjemmeside.

Gå ind i et dokument eller på en hjemmeside,

marker den tekst du vil bruge til den nye ordbog

og højreklik og vælg "Kopier".

Du kan også bruge Windows genvejene

Ctrl A: = marker

Ctrl C: = kopier

Opgave 2:

Skriv navne på blomstens bestanddele:

- bægerblade
- kronblade

Det hunlige frugtanlæg med:

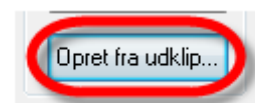
- støvfang
- griffel
- frugtknude

De hanlige støvblade med:

- støvknop
- støvtråd

Farvelæg eventuelt tegningerne.

Gå nu ind i Bogbyggeren og klik på knappen "Opret fra udklip".

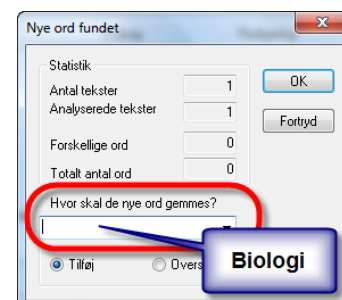

Skriv et navn på den nye ordbog og klik på OK.

Ordbogen er nu oprettet.

Når ordbogen er oprettet på en af ovenviste måder, så vises ordbogen i listen over "mulige ordbøger" i ViseOrd / fanen Ordliste, og den skal bare flyttes over i "Aktive ordbøger".

Nu vil der komme ordforslag fra ordbogen "Biologi", når der skrives.

Hvordan bruges Relevans

En relevans ordbog benyttes til at forudsige det næste ord baseret på den skrevne tekst.

Herved får man mere relevante forslag end fra de simple ordlister, der egner sig bedre til fagord og til de brugere, som har større behov for ordafslutninger.

Relevansforslag angives i en rangorden, som hurtigt fortæller om kvaliteten af forslaget.

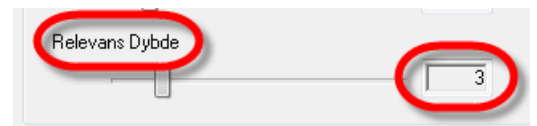
I ViseOrd arbejder vi med tre begreber til værktøjet Relevans:

Rang 1: Ord, som er meget relevante for den sætning, jeg er ved at skrive - fordi den aktive relevansordbog kender næsteordet i den samme ordfølge, som er skrevet.

Rang 2: Ord som er relevante, ikke mindst i forhold til det sidst skrevne ord.

Relevans Dybde: Hvis Relevans dybden f.eks. er 3, vises der primært ord fra Relevans ordbogen, som passer mindst tre ord bagud i den tekst, man har skrevet. Disse foreslåede ord vil så være rang 1, og vises med rang 1 farven. (Læs om farveindstilling og temavalg i afsnittet "Hvordan opsættes nyt farvetema").

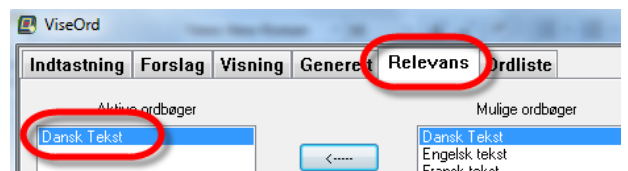
Relevans Dybde indstilles ved at klikke på fanen "Forslag" og herinde vælge hvilken dybde, man vil benytte. Træk i skyderen for at indstille dybden.

Relevans Ordbogen: En Relevans ordbog er et stort tekstværk, hvor der fra ViseOrd kigges på "nabo ord" til de forrige valgte ord, afhængig af Relevans dybde.

For at benytte Relevans skal der vælges en Relevans ordbog - klik på fanen "Relevans".

Relevans ordbogen "Dansk Tekst" er en standard installeret Relevans ordbog. Har man den ikke, kan den hentes på www.scandis.dk.

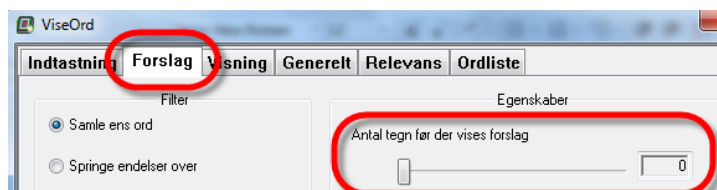
Benyt ViseOrd/Bogbygger "Hent som", når ordbogen er downloadet på computeren.

Når Relevans ordbogen "Dansk tekst" er valgt, vil forslagene under skrivning først blive hentet fra Relevansordbogen. Ordforslag fra Ordlistens ordbøger kombineres automatisk med Relevans forslagene, men forslag fra disse ordbøger vises kun, hvis de ikke findes i de valgte Relevans ordbøger (her "Dansk Tekst").

Det er muligt at få foreslået ord før skrivning på baggrund af Relevans, og der foreslås nu næste ord som hjælp ved skrivningen.

Dette valg sættes op på følgende måde.

Klik nu på fanen "Forslag" og stil "Antal tegn før der vises forslag" til 0 (nul).

ViseOrd vil nu forslå forskellige "startord", inden man begynder at skrive, og programmet vil afhængig af Relevans Dybde indstillingen komme med relevante forslag til "næste ord", når man er gået i gang med at skrive.

Det
Til
Læs
Men
I
De
Og
Vi
Den

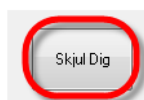
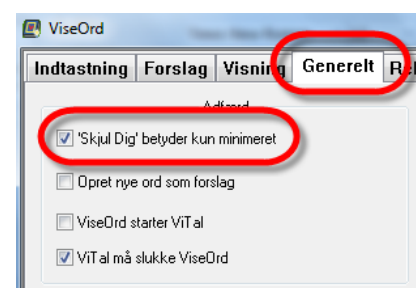
Hvordan oprettes Relevans ordbøger

Først skal ViseOrd gøres klar til at modtage data fra den tekst, der skal laves en Relevans ordbog fra – Start med at tjekke, om ViseOrd lægger sig på proceslinjen, når programmet er skjult.

(nederst på skærmen)

Åben ViseOrd programfladen og klik på fanen "Generelt" – tjek, at der herinde er sat flueben ud for "Skjul dig betyder kun minimeret".

Når det er gjort, klikkes på knappen "Skjul dig",

og ViseOrd er klar til at modtage tekster til oprettelse af Relevans ordbøger.

Når der skal hentes tekst ind i ViseOrd til den nye Relevans ordbog, skal den komme fra en markeret tekst ved hjælp af ”træk og slip”.

Man tager fat i den markerede tekst med musen og trækker den ned på ViseOrd i proceslinjen. Husk først at klikke på fanen ”Relevans”, så området Relevans er aktivt. Derefter klikkes der på knappen ”Skjul dig”, og ViseOrd lægger sig i proceslinjen.

Åben et tekstbehandlingsprogram, f.eks. Word, og kopier den tekst, du skal bruge, herind

Opgave 2:

Skriv navne på blomstens bestanddele:

- bægerblade
- kronblade

Det hunlige frugtanlæg med:

- støvfang
- griffel
- frugtknude

De hanlige støvblade med:

- støvknop
- støvtråd

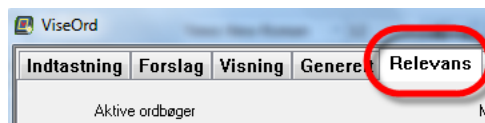
Farvelæg eventuelt tegningerne.

Marker nu teksten og træk teksten, med musen, ned i ViseOrd i proceslinjen

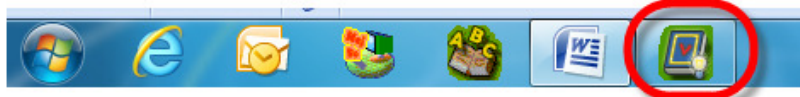
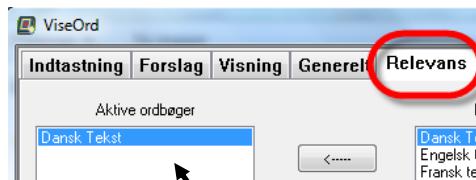

Når du trækker i teksten med musen, skal du holde venstre tast på musen nede – peg først på den markerede tekst og træk nu den markerede tekst ned på ViseOrd i proceslinjen (Slip ikke den venstre knap på musen).

ViseOrd åbner programfladen, og programmet vil vise indholdet under fanen ”Relevans”, fordi vi tidligere aktiverede Relevans. Det gjorde vi da vi klikkede på fanen ”Relevans” og afsluttede med at klikke på knappen ”Skjul dig”.

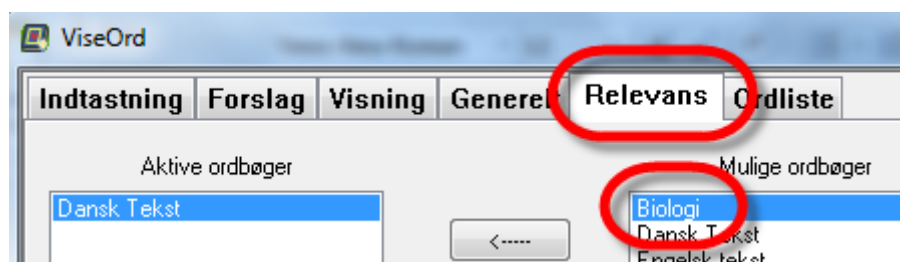
Flyt musen op i ViseOrd og slip nu venstre tast på musen – Indholdet, det markerede område fra dit tekstbehandlingsprogram, bliver nu afleveret til ViseOrd.

Nu bliver du bedt om at gemme og give ordbogen et nyt navn eller tilføje til eksisterende ordbog. Vælger du, at ordbogen skal gemmes, skal du skrive navnet på din nye ordbog og klikke på OK.

Nu er Relevans ordbogen ”Biologi” oprettet og klar til brug.
Aktiver den ved at flytte den over til ”Aktive ordbøger”.

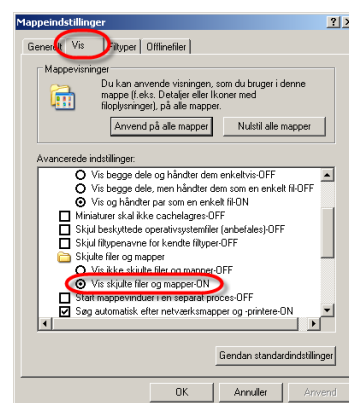
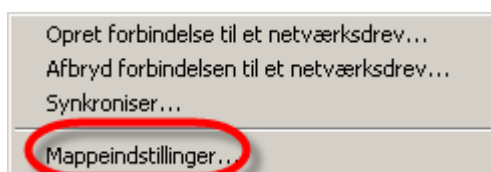
Du kan kun slette en relevans ordbog ved manuelt at finde den på computeren og slette den.

Den hedder i det her eksempel ”Biologi”, og den har fået efternavnet ”rlvs” – Biologi.rlvs

”Vis Skjulte filer og mapper” skal være slået til i Windows, inden du søger efter den på computeren.

I Windows XP aktiveres visning af skjulte filer og mapper sådan her:

Åben ”Denne computer” - klik på fanen ”Funktioner” og klik på ”Mappeindstillinger”.

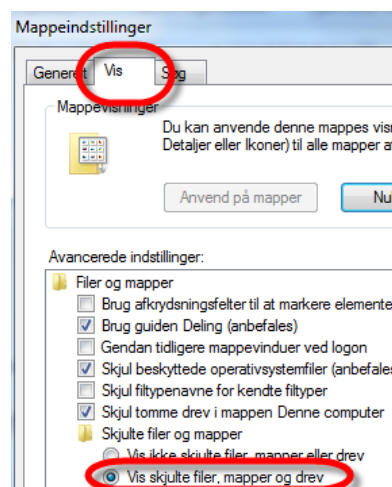
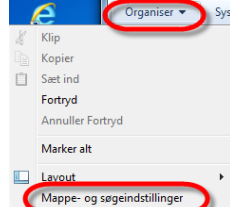
Klik på fanen ”Vis” – find og sæt en prik i ”Vis skjulte filer og mapper – ON – og

afslut ved at klikke på ”Anvend” og ”OK”.

I Windows 7 aktiveres visning af skjulte filer og mapper sådan her:

Gå ned i ”Start” og klik på ”Computer”.

Klik på fanen ”Organiser” og vælg ”Mappe- og søgeindstillinger”.

Klik på fanen ”Vis” og sæt en prik ud for

”Vis skjulte filer, mapper og drev”.

Klik på ”Anvend” og ”OK” for at afslutte.

Hvordan bruges profilværktøjet i ViseOrd

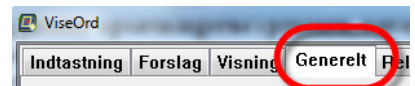
Mulighederne i ViTre-pakken er mange, når først indstillingsprofilen er oprettet. Ved at oprette og justere opsætningerne i profilen, bliver det nemt og hurtigt at skifte, eksempelvis mellem sprogindstillinger eller mellem specialtilpassede indstillinger, der passer til den enkelte bruger.

Indstillingsprofiler kan gemmes og distribueres, f.eks. via mail til elever, som har fået ViTre-pakken udleveret, som følge af skolens køb af skole- og elevlicenser. Læreren kan vedlægge elevens indstillingsprofil, samt instruks i hvordan den indlæses i ViTre-pakkens programmer, så elevens hjemmecomputer får samme opsætning, som den computer eleven bruger i skolen.

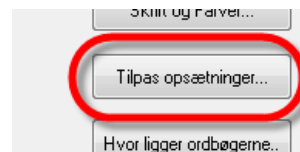
Værktøjet kan også bruges til at indstille programpakken til brug ved afprøvnings, hvor krav til oplæser, oplæse hastighed, ordforslag osv. har betydning for den enkelte afprøvning. Læsevejlederen kan hurtigt og nemt skifte til den indstilling, som passer til den enkeltes afprøvning, uden det bliver forvirrende for brugeren.

I ViseOrd kunne en indstillingsprofil f.eks. bestå af skift af ordbøger til sprogene dansk, engelsk og tysk.

Du kommer ind i profilværktøjet til ViseOrd, når du har åbnet ViseOrds programflade, klik derefter på fanen "Generelt".

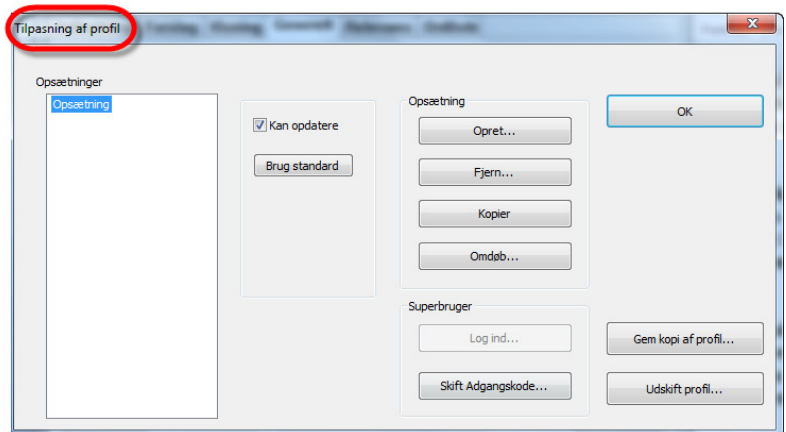

Klik på knappen "Tilpas opsætninger".

Nu åbner programfladen "Tilpasning af profil".

I denne standard profil er der oprettet "Opsætning". Den indeholder de indstillinger, der allerede er i ViseOrd, og ved at arbejde videre herinde, kommer vi i gang med at lave de opsætninger, vi vil bruge.

Vi vil lave en Dansk, en Engelsk og en Tysk opsætning i vores profil.

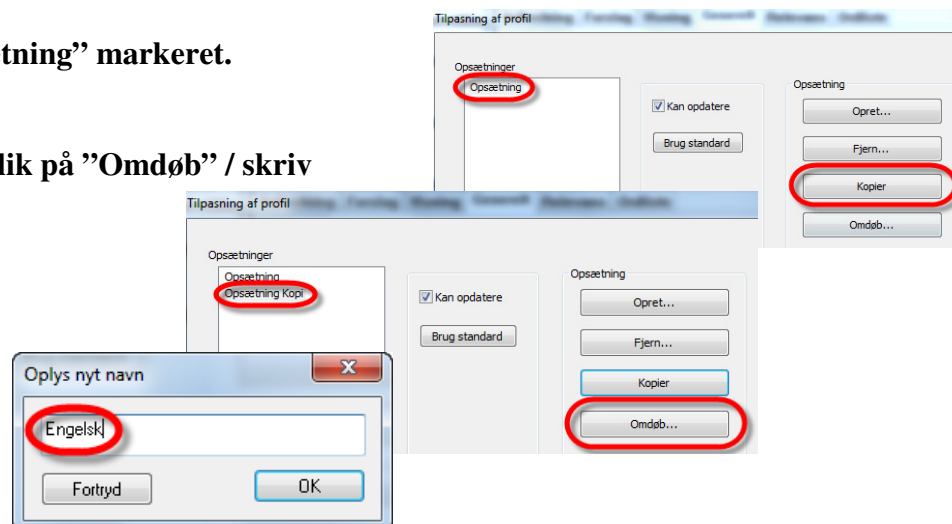
Inden vi åbner programfladen ”Tilpasning af profil”, sørger vi for at have lavet de indstillinger i ViseOrd, vi vil bruge som standard.

Åben nu programfladen ”Tilpasning af profiler” (Klik på knappen ”Tilpas opsætninger”).

Til venstre er ”Opsætning” markeret.

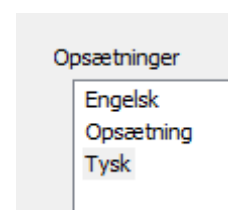
Klik på ”Kopier” / klik på ”Omdøb” / skriv ”Engelsk”.

Klik ”OK”.

Gentag ”Kopier” / ”Omdøb” / skriv ”Tysk”

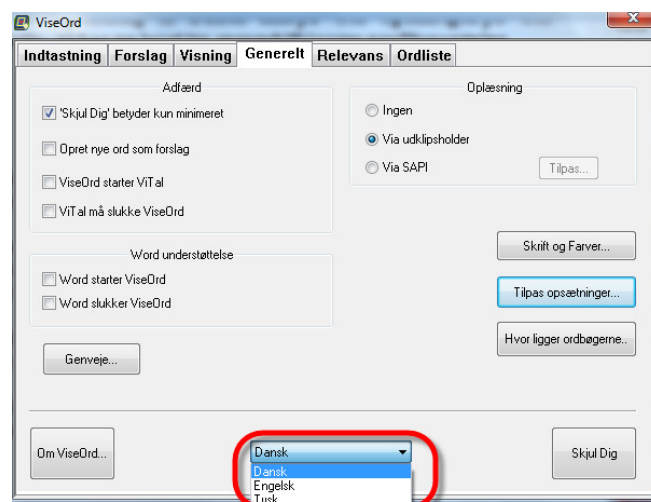
Nu er der oprettet to kopier af indstillingen ”Opsætning”.

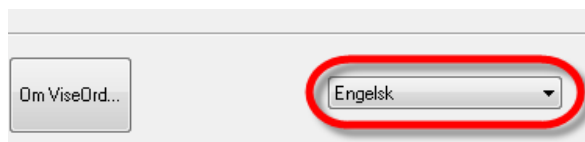
Omdøb ”Opsætning” til ”Dansk”, klik på ”OK” og klik igen på ”OK” for at afslutte - vi har nu lavet tre sprogsift i vores profilopsætning.

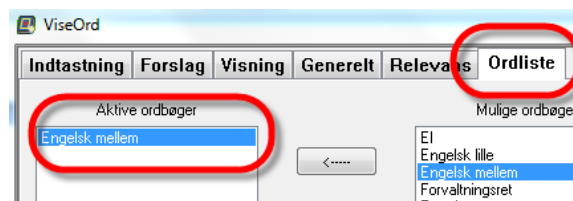
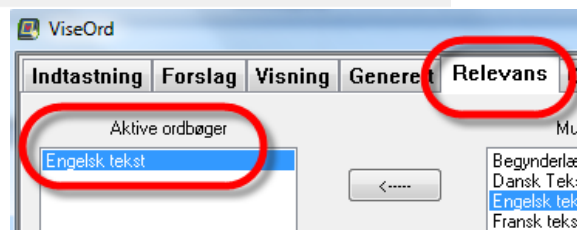
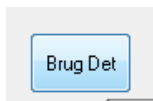
I programfladen i ViseOrd ses valgmulighederne nu nederst på siden – der kan skiftes mellem de forskellige valg ved at klikke på pilen til højre for den valgte indstilling.

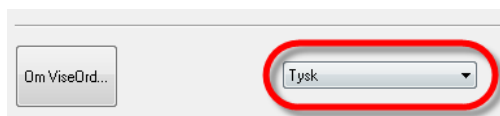
Nu skifter vi til "Engelsk" -

Klik på hhv. fanen "Relevans" og fanen "Ordlister" og flyt de danske ordbøger over til "Mulige ordbøger" samtidig med, at de engelske flyttes over til "Aktive ordbøger" – klik på "Brug det".

Skift nu til "Tysk"

og gentag øvelsen med at skifte til tyske ordbøger.

Nu er ViseOrd klar til at arbejde med hurtig skift af ordbøger via den oprettede profil.

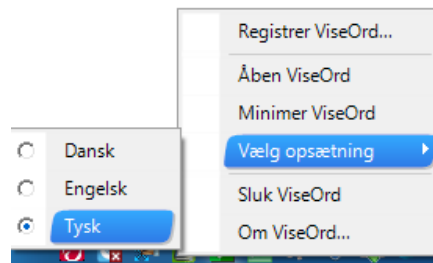
En hurtig måde at skifte ordbøger, til f.eks. tysk, er nu at højreklikke på

ViseOrd-ikonet nede ved uret, og med

musen peges på "Vælg opsætning" og til

sidst klikkes på f.eks. "Tysk".

Nu skiftes der til de tyske ordbøger, vi valgte i profilen.

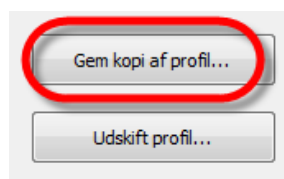
Det er vigtigt at hente og indlæse de ordbøger, som skal bruges i profilen, inden den laves.

En indstillingsprofil kan gemmes eller hentes ind fra f.eks. en USB nøgle. Dermed slipper vi for at skulle lave samme standard tilpasning i ViseOrd, hver gang vi får en computer fra en elev, som skal have tilpasset ViseOrd.

Inde i værktøjet "Tilpasning af profil" har vi to vigtige knapper

3. "Gem kopi af profil"

4. "Udskift profil"

"Gem kopi af profil." gør det muligt at give din indstillingsprofil et navn, f.eks. "ViseOrd10kl" – Navnet fortæller, hvor i skolen den nye profil skal bruges.

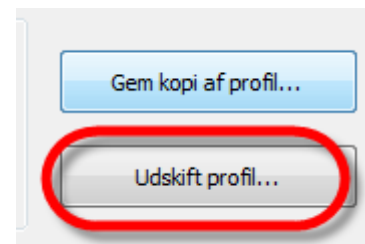
Der gemmes på samme måde, som når man gemmer et dokument – filen får navn og efternavn sådan her: "ViseOrd10kl.brprf"

Hvis filen "ViseOrd10kl.brprf" skal indlæses på en computer, klikkes på knappen "Udskift profil..."

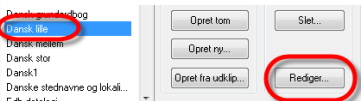
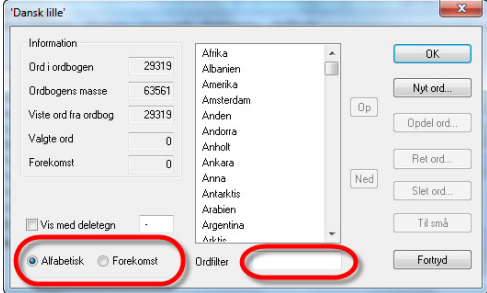
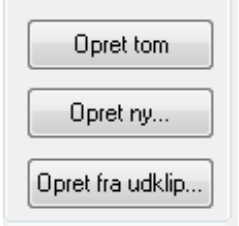
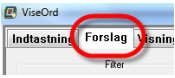
Nu søger vi efter filen, der måske ligger på en USB nøgle eller i en mappe på skolens fællesdrev.

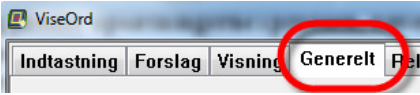
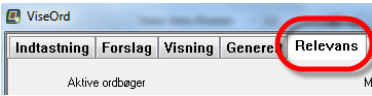
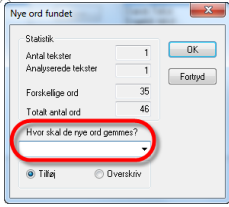
Udpeg filen, tryk "OK" til at filen må overskrive den, der allerede er oprettet i ViseOrd, og eleven vil nu hurtigt kunne skifte mellem danske, engelske og tyske ordbøger.

Det er kun fantasien, som sætter grænser for, hvordan en indstillingsprofil kan opbygges.

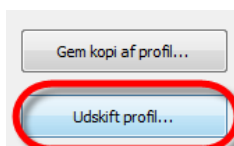
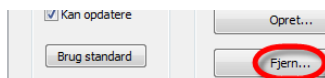
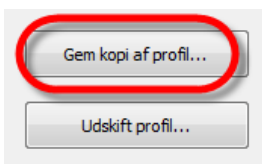
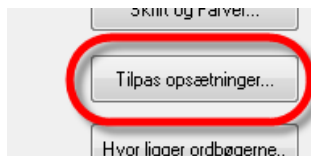
Øvelser til ViseOrd

ViseOrd	Bemærkninger
Øvelse: Se/søg indhold i eksisterende ordbog Åben Bogbyggeren, enten via ViseOrd programfladen, knappen "Bogbygger" eller direkte via Start/Alle programmer/ViseOrd I Bogbyggeren udpeges/markeres en ordbog, og den åbnes ved at klikke på knappen "Rediger". Prøv at søge ord ved at skrive i feltet "Ordfilter". Skift mellem "Alfabetisk" og "Forekomst" for at se visningen. Forekomst = Hvor stor en anvendelse ordet har haft p.t. – stiger hver gang ordet vælges.	
Øvelse: Opret tom, Opret ny, Opret fra udklip Øvelsen foregår i programmet Bogbygger Opret en tom ordbog, giv den et navn og opret nye ord i ordbogen. Opret en ny ordbog og importer fra en .txt-fil. Åben først f.eks. Word og skriv ord ind her, gem disse som en .txt-fil. Importer det nye dokument via knappen "Opret ny..." Opret fra udklip – Marker en tekst, kopier den og klik efterfølgende på knappen "Opret fra udklip".	
Øvelse: Aktiver en Relevans ordbog Åben ViseOrd, klik på fanen "Relevans" og flyt Dansk Tekst fra "Mulige ordbøger" til "Aktive ordbøger".	
Øvelse: Skriv med Relevans Fanen "Forslag" – Rammen "Egenskaber" Prøv at sæt "Antal tegn før der vises forslag" til 0 (nul) og åben et skriveprogram, f.eks. Word.	

ViseOrd	Bemærkninger
Øvelse: Indstil ViseOrd, så du kan lave ny Relevans ordbog Åben ViseOrd programfladen. Klik på fanen "Generelt" og marker "Skjul dig betyder kun minimeret". Sørg for at fanen "Relevans" er aktiv, inden du klikker på "Skjul dig" ViseOrd er nu klar til oprettelse af Relevans ordbøger.	
Øvelse: Opret Relevans ordbog Først markeres en tekst fra nettet eller andet sted – kopier nu den markerede tekst til f.eks. et Word dokument. Marker nu teksten med musen og træk den ned på ViseOrd i proceslinjen. Flyt markøren ind i ViseOrd og slip nu musen – ViseOrd spørger, om du vil gemme i en eksisterende ordbog og overskrive med det nye navn på ordbogen. Giv bogen et navn, og klik på "OK". Vigtigt: Slip ikke venstre tast på musen, før du har flyttet pilen op i ViseOrd.	Opgave 2: Skriv navne på blomstens bestanddele: - bøgerblade - kronblade Det hulle frugtanlæg med: - stovfang - griffel - frugtknude De hulle stovblade med: - stovknop - stovtråd Farvelæg eventuelt tegningerne.
Øvelse: Aktiver den nye Relevans ordbog Åben ViseOrd, klik på fanen "Relevans" og flyt den nye Relevans ordbog fra "Mulige ordbøger" til "Aktive ordbøger" – kombiner med andre Relevans ordbøger eller Ordliste ordbøger.	
Øvelse: Slet / kopier Relevans ordbog Åben et Windows "søgeværktøj" og søg efter navnet på den nye ordbog, hvis du kaldte ordbogen "Biologi" så søges på Biologi.rlv Vigtigt: "Vis skjulte filer og mapper" skal være aktiveret Prøv at kopiere den til en anden placering, prøv at slette den.	

ViseOrd	Bemærkninger
Øvelse: Opret skift mellem Dansk, Engelsk og Tysk med profilværktøjet Åben ViseOrd programfladen, klik på fanen Generelt. Gå ind i "Tilpas opsætninger" og opret ny de tre skift. Brug knapperne "Kopier" og "Omdøb" for at oprette og tilpasse Dansk, Engelsk og Tysk. Husk at lav en gennemgang af indstillingerne i ViseOrd, inden du kopierer og omdøber.	
Øvelse: Tilføj ordbøger til sprogskit Skift mellem de forskellige opsætninger i bunden af ViseOrd programfladen. Når du har valgt et sprog første gang, skal du udpege de ordbøger, du vil bruge. Her er valgt Engelsk, både via Ordliste og via Relevans. Gør det samme for Tysk.	
Øvelse: Hurtig skift af ordbøger Når ViseOrd er startet, ses ViseOrd ikonet nederst til højre ved uret. Højreklik på ViseOrd ikonet, peg på "Vælg opsætning" og klik på det sprog, du vil have ordforslag fra. Gå ind i et tekstbehandlingsprogram og skriv med ordforslag på de tre oprettede sprog.	

ViseOrd	Bemærkninger
Øvelse: Gem kopi af profilopsætning Åben ViseOrd programfladen, klik på fanen "Generelt" og klik igen på knappen "Tilpas opsætninger". Nederst til højre klikkes på knappen "Gem kopi af profil". Giv din profilopsætning, med skiftene mellem Dansk, Engelsk og Tysk, et navn. ViseOrd opretter selv et efternavn til filen – her "brprf". Gem filen et sted, hvor du kan finde den igen.	
Øvelse: indlæs profilopsætning <u>Først:</u> Fjern Tysk i indstillingsprofilen, klik på fanen "Generelt" og klik på knappen "Tilpas opsætninger". Marker "Tysk" og vælg "Fjern". Nu vil profilopsætningen kun indeholde Dansk og Engelsk. Derefter vil vi gerne læse den profilopsætning, vi gemte før, ind igen. Den indeholder jo opsætninger til Dansk, Engelsk og Tysk. Gå ind i "Tilpas opsætninger" og klik på "Udskift profil". Find den lagrede profil og klik "OK" til at overskrive den eksisterende. På den måde kan vi bl.a. teste at vores profil bliver læst korrekt ind.	

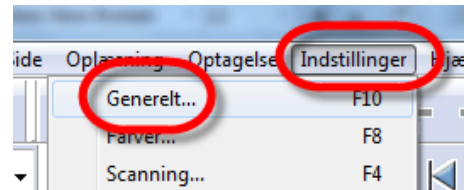
ViTex

Hvordan tilpasses åbning af bog – ved skanning og ved hent dok.

Når ViTex åbner en gemt bog, eller når programmet bearbejder en skanning eller en PDF-fil til oplæsning, så kan ViTex indstilles til at oplæse disse materialer på rigtig mange måder.

ViTex kan læse op med det samme, når dokumentet er færdigbehandlet (det er standard opsat i ViTex), eller ViTex kan bl.a. indstilles, så det er brugeren, som bestemmer hvad, hvor og hvornår, der skal læses op.

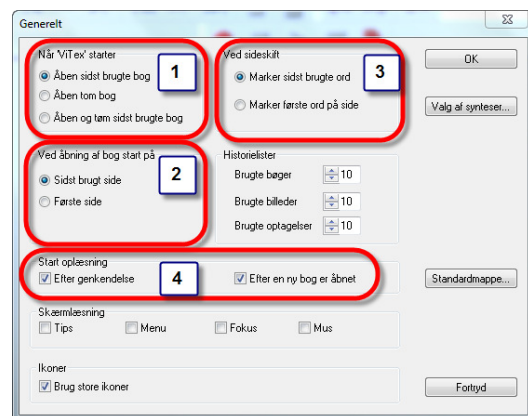
Når du åbner for ViTex programmet, klikker du på fanen ”Indstillinger” og derefter på ”Generelt”.

Herinde får du mulighed for at tilpasse, hvordan ViTex skal opføre sig, når programmet har skannet eller åbnet et af sine egne dokumenter eller tekstgenkendt en PDF- eller billedfil.

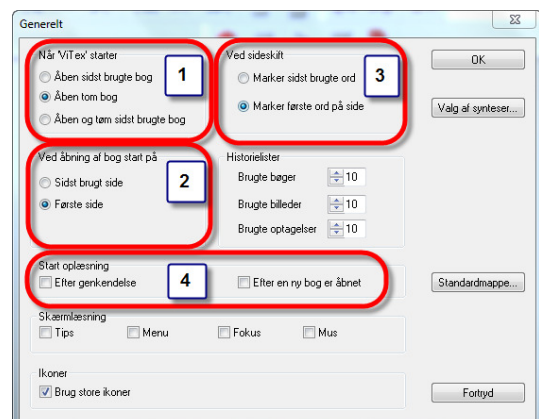
Når du åbner ViTex første gang, så er programmet sat op til at:

- 1: Åbne sidst brugte bog
- 2: Start på sidst brugte side
- 3: Markere sidst brugte ord
- 4: Begynd oplæsning automatisk

Hvis ViTex skulle starte på en tom side, hver gang programmet bliver åbnet, og ikke begynde at læse op automatisk, så kunne opsætningen f.eks. se sådan ud.

- 1: Åben tom bog
- 2: Start på første side
- 3: Marker første ord på siden
- 4: Ingen flueben herinde. Nu skal eleven dobbeltklikke på det ord, hvor ViTex skal begynde at læse fra og derefter klikke på ”Start oplæsning” - ViTex vil så automatisk begynde oplæsningen efter sidste afslutningstegn eller forfra i den sætning, hvor ordet blev markeret.

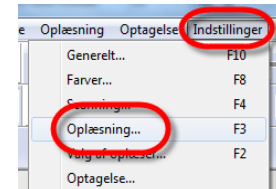

Hvordan tilpasses ord-/indholdsmarkering

ViTex viser, hvor der læses op, ved at markere med en ramme rundt om det ord, der læses op.

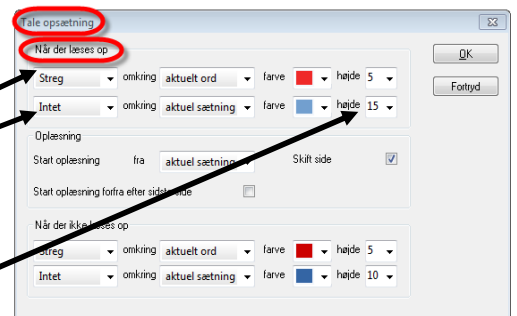
Det kaldes ”Ordmarkering” eller ”Highlight” af ord under oplæsning. ViTex kan også indstilles, så der vises/markeres, i hvilken sætning der læses, samtidig med at der også er ordmarkering under oplæsningen.

For at ændre til denne indstilling, vælges fanen ”Indstillinger” og der klikkes på ”Oplæsning”.

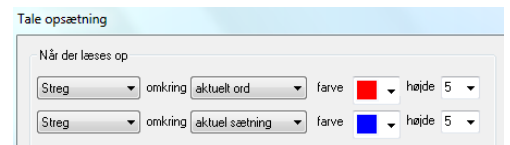

Nu åbner ViTex for programfladen ”Tale opsætning”, og du kan se, at der er indstillet i rammen ”Når der læses op”, at ViTex skal sætte en ”Streg” omkring ”aktuelt ord” med ”rød” farve og en ”streghøjde på 5”.

Hvis du klikker på pilen til højre for ”Intet” – får du bl.a. mulighed for igen at vælge ”Streg”. Hvis du så samtidig ændrer stregens ”højde” fra 15 til 5, vil du have stregtykkelse om ord og sætning.

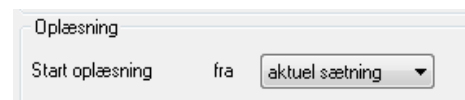
”Streg” omkring ”aktuel sætning” farve ”blå” og højde ”5”.

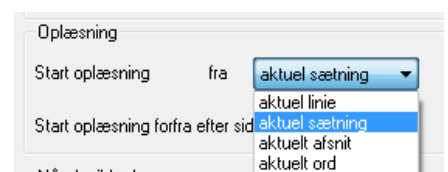
Det betyder, at ViTex markerer den sætning, der læses i, med en blå ramme og det ord, der læses op, med en rød ramme.

Det er samtidig også muligt at bestemme, hvordan ViTex skal læse videre, hvis du har stoppet oplæsningen.

Denne indstillingsmulighed tilpasser du også i programfladen ”Tale opsætning”, ”Oplæsning”,

hvor du får forskellige valgmuligheder for, hvordan ViTex skal opføre sig, når programmet skal læse videre efter, at oplæsningen er blevet stoppet.

- 1: fra den aktuelle linje (forfra på læselinjen)
- 2: fra den aktuelle sætning (forfra i sætningen efter afbrydelse)
- 3: fra aktuelt afsnit (begynder oplæsningen fra afsnit start)
- 4: fra aktuelt ord (forsætter med at læse videre fra det ord, der blev stoppet på)

Inde i rammen ”Når der ikke læses op” tilpasses, hvordan ViTex skal se ud, når et ord er markeret til oplæsning, eller hvis oplæsningen stoppes.

Standardopsætningen i ViTex gør, at programmet markerer ordet med en rød streg/ramme.

ViTex kan også vise sætningen du holder pause i

Når der ikke læses op

Streg	omkring	aktuelt ord	farve		højde	5
Intet	omkring	aktuel sætning	farve		højde	10

Hvordan opsættes genvej til Start/Stop oplæsning

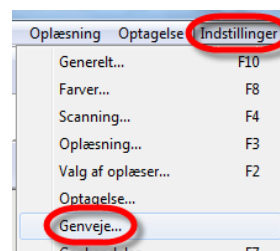
I ViTex startes oplæsningen når der klikkes på den ”Blå pil” – ”Start oplæsning”

Knappen ændrer udseende når programmet læser op, den er nu programmets ”Stop

oplæsning” knap - Stoppes oplæsningen vises knappen ”Start oplæsning” igen.

Men der kan også opsættes en genvejstast til denne funktion.

I ViTex klikkes på fanen ”Indstillinger” og på ”Genveje...”

Nu åbner ViTex for programfladen, hvor du kan definere hvilken genvej, der skal bruges til at starte og stoppe oplæsningen.

Klik en gang med musen i feltet ”Ingen” og tryk på den tast, du vil anvende som genvejstast til ”Start/Stop læsning”.

Specielle genveje

Start/Stop læsning

OK

Fortryd

I eksemplet her er det tegnet ”½”, som ligger øverst til venstre på tastaturet, der er valgt som genvejstast til ”Start/Stop oplæsning” i ViTex.

Specielle genveje

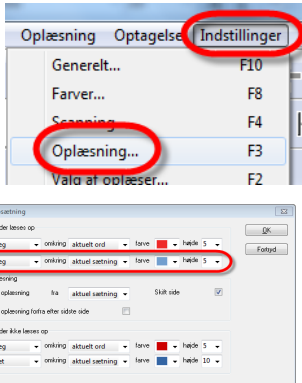
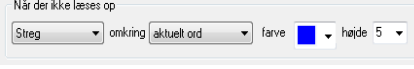
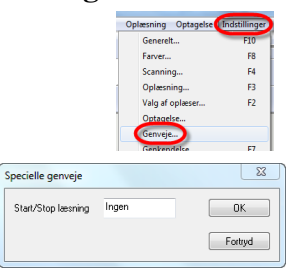
Start/Stop læsning

OK

Fortryd

Nu trykkes der på ½ tegnet, ViTex begynder at læse op, og der trykkes igen på ½ tegnet, ViTex stopper oplæsningen. Læg mærke til at knapperne til oplæsning skifter udseende når der læses op og igen når oplæsningen stopper.

Øvelser til ViTex

ViTex	Bemærkninger
Øvelse: Tilpas ViTex så oplæsning styres af bruger Åben ViTex, gå i "Indstillinger / Generelt". Indstil så ViTex åbner en tom bog. Indstil så ViTex starter på Første side. Indstil så ViTex markerer første ord på siden. Indstil så ViTex ikke læser op umiddelbart efter skanning, eller når programmet har åbnet et dokument / en bog.	
Øvelse: Ord-/Indholdsmarkering Tilpas så ViTex laver en ramme omkring den sætning, der læses i. Gå i Indstillinger / Oplæsning Lav en ramme omkring aktuel sætning – Streg tykkelse 5 og farve blå.	
Øvelse: Indstil "Start oplæsning fra" Afprøv de forskellige indstillinger for, hvorfra ViTex skal begynde at læse efter stop. Gå i "Indstillinger / Oplæsning"	
Øvelse: Indstil "Når der ikke læses op" Afprøv de forskellige indstillinger for, hvordan ViTex viser hvilket ord der er start-ord/stop-ord, før oplæsning eller ved pause. Gå i "Indstillinger/Oplæsning"	
Øvelse: Opsæt genvej til Start / Stop oplæsning Gå i Indstillinger / Genveje Vælg og opsæt en genvejstast til funktionen Start / Stop oplæsning	

Hvordan tilføjes nye ord til udtalebog

Hvis den aktive stemme ikke udtaler / betoner et ord korrekt, så er det muligt at oprette og tilpasse ordet i den aktive stemmes udtalebog.

Den hurtigste måde at tilpasse en udtale på er at dobbeltklikke på det ord, der skal rettes.

I eksemplet udtales m2 ikke som kvadratmeter, men som m2.

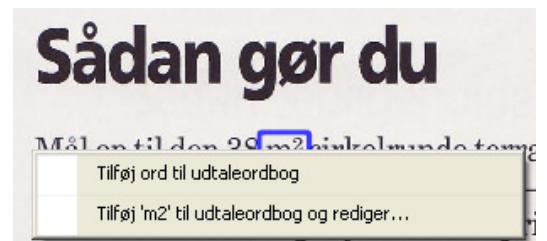
Marker ordet ved at dobbeltklikke på det, og ViTex vil læse ordet højt.

For at rette ordet i udtalebogen for den aktive stemme, højreklikkes på ordet.

Du får nu to muligheder for at arbejde med udtalebogen.

1: Tilføj ord til udtaleordbog

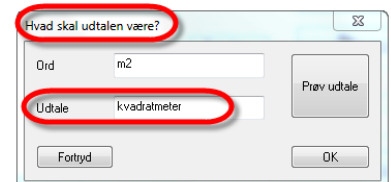
2: Tilføj m2 til udtaleordbog og rediger

”Tilføj ord til udtaleordbog” – her tilføjes ordet umiddelbart til udtalebogen, og du kan senere tilpasse udtalen.

”Tilføj m2 til udtaleordbog og rediger...” - Ordet tilføjes til udtalebogen, og programfladen ”Hvad skal udtalen være?” åbner.

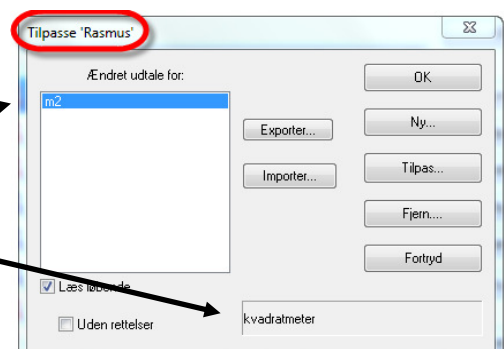
Ud for feltet ”Udtale” skrives ordet nu, så oplæseren læser ordet korrekt op.

Klik på ”Prøv udtale” for at høre din rettelse til ordet – Klik på ”Ok” for at vende tilbage til værktøjet Udtalebog.

Øverst kan du se, at der tilpasses på den stemme, du læser med (Her Rasmus)

Øverst til venstre ses ordet, der er rettet for
Nederst til højre ses udtale rettelsen

Du kan også tilføje ord til udtalebogen manuelt.

Klik på "Indstillinger" og vælg "Valg af oplæser"

Nu åbner ViTex for programfladen "Oversigt over oplæsere"

Under "Udtale" kan du se, om der på den aktive stemme (markeret med blå) er oprettet en udtalebog.

Hvis der allerede er oprettet en udtalebog dobbeltklikkes på navnet (Her Rasmus), og værktøjet "Tilpasse Rasmus" åbner.

For at lave en udtalerrettelse klikkes på knappen "Ny..."

Nu skrives ordet, som udtales forkert, ud for feltet "Ord".

Ud for "Udtale" – lydret-staves ordet.

Rasmus stemmen læser, hvad der er oprettet under "Udtale", hver gang der læses hen over det ord, der er oprettet ud for feltet "Ord".

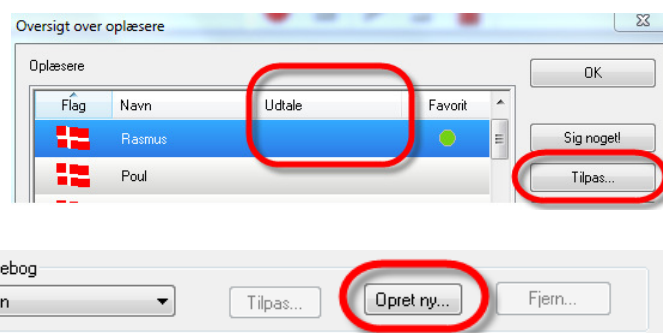
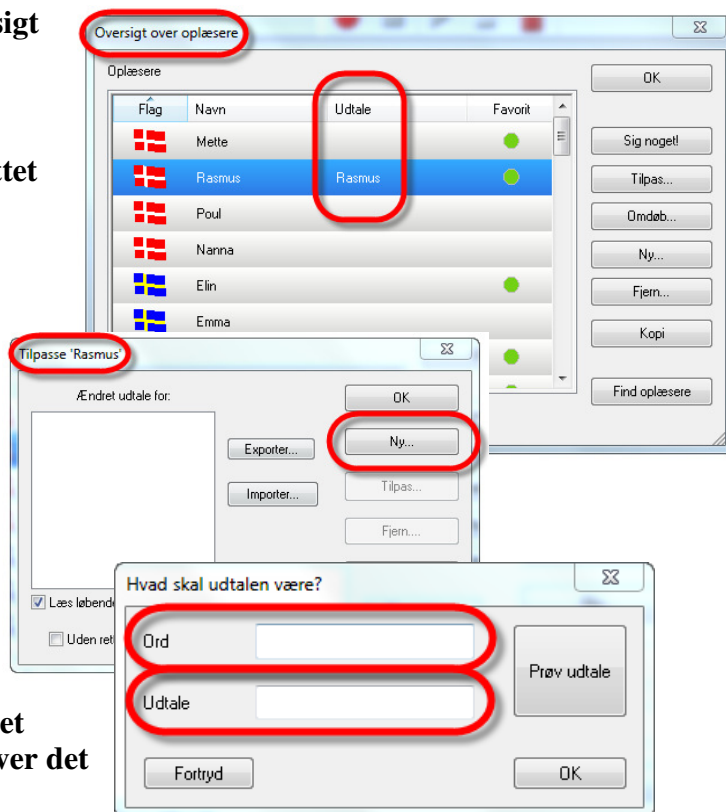
Det kan f.eks. være navnet på en elev.

Når der ikke er oprettet en Udtaleordbog på den aktive stemme, er det muligt selv at oprette den.

Den aktive stemme Rasmus har ingen udtalebog,

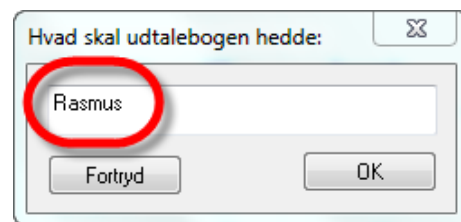
Opret en ny ved at klikke på knappen "Tilpas"

Klik på "Opret ny..."

Programmet foreslår selv navnet på den aktive stemme som navn på udtalebogen.

Afslut med to gange "OK", og Rasmus stemmen har nu fået oprettet en udtalebog. Udtalebogen aktiveres ved at dobbeltklikke på bogens navn (Rasmus) under "Udtale".

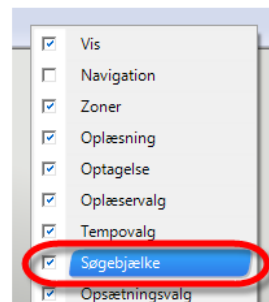
I ViTex er den hurtigste måde at tilføje nye ord til Udtaleordbogen at højreklikke på ordet i teksten, som skal rettes, og her vælge, hvad ViTex skal gøre.

Har du først oprettet udtalerettelser i Udtalebogen for den aktive stemme, så kan udtalerettelserne eksporteres og efterfølgende importeres på andre ViTre-pakker.

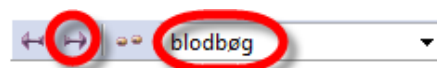
En udtalerrettelse fra ViTex, f.eks. Rasmus, kan godt importeres på Rasmus stemmens udtalebog i ViTal.

Hvordan søges efter ord i en tekst

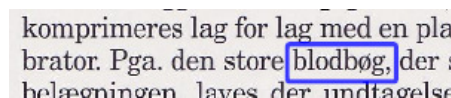
I ViTex findes værktøjet "Søgebjelke" – når der er sat et flueben til venstre for "Søgebjelke", er værktøjet aktivt, og du finder det i ViTex programmets programflade.

Skriv det ord, du søger, i udfyldningsfeltet og klik på pilen, som peger mod højre

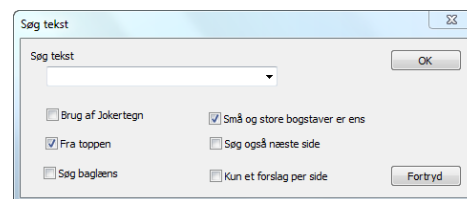

ViTex stiller sig på det først fundne ord, fremadrettet, og venstreklikkes igen på pilen, som peger mod højre, søger ViTex videre i teksten.

Klik på knappen "Mere søgning", og du

får mulighed for at tilpasse din søgning.

Der er, standard opsat, genveje til søgning i tekster.

Klik på "Side" øverst i ViTex, og du kan se de forskellige genveje, som kan bruges til at søge med.

Hvordan bruges zoneværktøjet

Se zoner / slet zoner / flyt zoner

Når et billede er blevet tekstgenkendt i ViTex, oprettes zoner med tekst- og billedindhold på siden. Disse zoner oprettes automatisk, og oftest skal man ikke tænke på dem, men med komplicerede dokumenter kan det blive nødvendigt selv at ændre på zonerne. Det gælder specielt, hvis man har scannet en del af en avis ind, hvor man f.eks. kun er interesseret i én artikel på siden.

Når du har åbnet eller skannet et dokument ind i ViTex, så kan du få vist, hvordan ViTex har oprettet disse læse zoner ved at klikke på knappen

”Vis alle zoner”

(Se zoner)

Nu tændes for de automatiskoprettede zoner i dokumentet, der har fået tildelt et nummer. Nummeret angiver læserækkefølgen.

Slet zoner:

Hvis du får brug for at slette en zone, som her hvor zonen er dannet om et billede, så venstreklikkes på zonen med musen, og zonen bliver markeret med en rød ramme.

Klik nu på ”Delete” knappen eller højreklik med musen på zonen og vælg ”Fjern zonen” –

Zonen slettes.

Vær opmærksom på at læserækkefølgen ændres; zone 4 bliver nu til zone 3 osv.

Efter endt zoneredigering slukkes på knappen ”Vis alle zoner”, og der afsluttes med at lade ViTex genkende dokumentet igen. Tryk på knappen ”opdater genkendelse” eller brug genvejstasten F5 til at lave en ny genkendelse med.

Flyt zoner:

Hvis zonerne læses op i forkert rækkefølge, så kan det nemt ændres.

Du tjekker, i hvilken rækkefølge ViTex læser zonerne,

ved at klikke på knappen ”Vis alle zoner”.

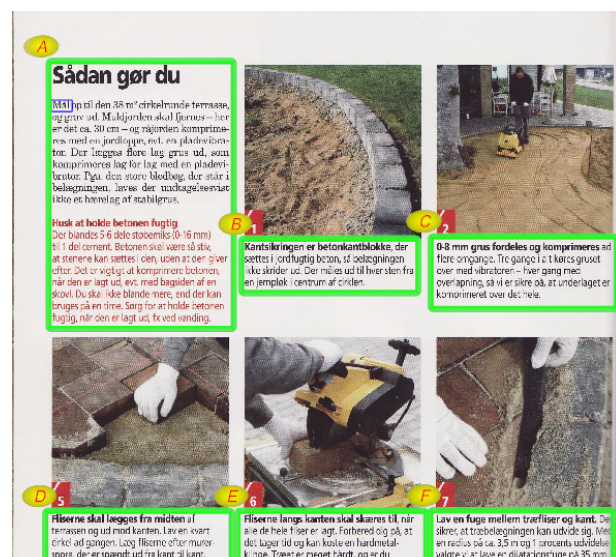

Her læses oppefra og ned gennem zonerne, men det vil vi gerne ændre således, at zonerne læses fra venstre mod højre.

Du ændrer rækkefølgen zonerne oplæses i ved at holde tastatur knappen ”Shift” (Stort bogstav) nede og samtidig venstreklikke inde i zonerne. Klik i den rækkefølge, du gerne vil have, at zonerne skal læses op i fremover.

Bemærk, at zonerne nu bliver grønne og zonenumrene ændres, så de vises i alfabetisk orden.

Når du er færdig med at ændre rækkefølgen, højreklikkes f.eks. på den sidst ændrede zone og venstreklik nu på ”Benyt valgt rækkefølge”.

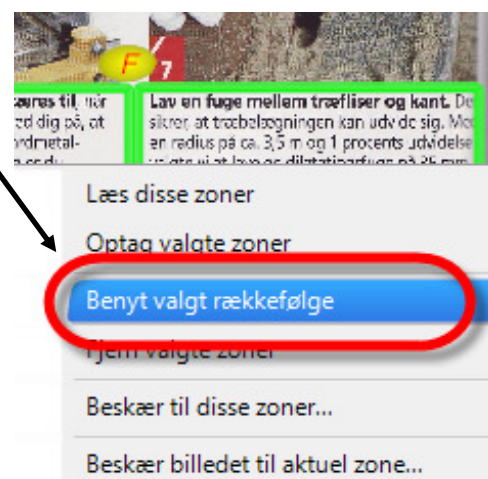
Afslut med at klikke på knappen

”Opdater genkendelse”

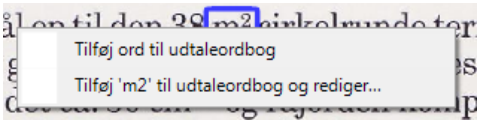
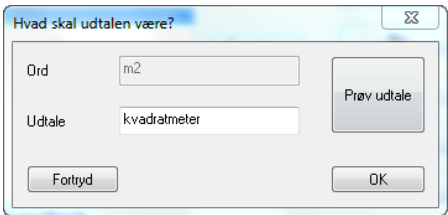
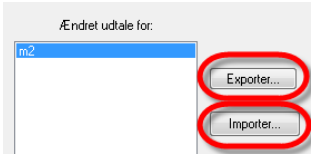
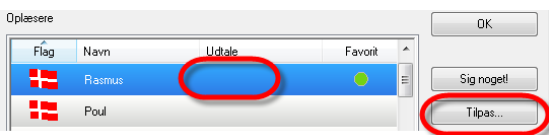
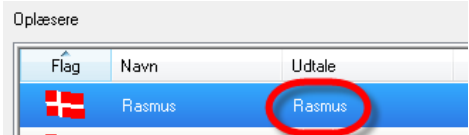

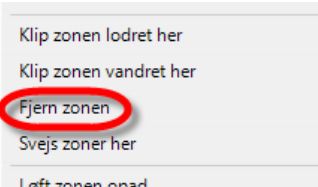
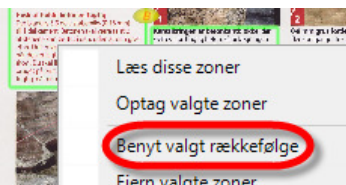
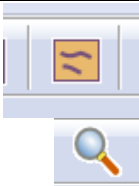
eller tryk på genvejen for ”Opdater genkendelse” - F5.

Du kan godt ændre zonernes læserækkefølge midt i et dokument. De andre zoner tilpasser sig den ændring, du laver.

Øvelser til ViTex

ViTex	Bemærkninger
Øvelse: Tilføj nye ord til Udtalebog Scan eller åben en tekst i ViTex, find et ord, hvor oplæsning ikke lyder korrekt, højreklik på ordet og vælg "Tilføj ord til udtaleordbog og rediger". "Lydret-stav" nu ordet og lyt til det i teksten igen. Prøv med navne.	
Øvelse: Import / Export udtalebog Lav et par udtalerettelser og exporter dem til en fil. Prøv at importere i ViTal – til samme stemme som blev brugt i ViTex.	
Øvelse: Opret udtalebog manuelt (kun hvis der ikke allerede er oprettet en udtalebog) Klik på "Indstillinger" og på "Valg af oplæser". Klik på "Tilpas" for at oprette en ny udtalebog på den aktive stemme. Klik på "Opret ny" – Programmet foreslår selv navn til udtalebog. Afslut med OK. Tilføj manuelt nye ord til Udtalebogen. Dobbelklik på den nyoprettede Udtalebog og tilpas ord til oplæsning.	
Øvelse: Afprøv søgeværktøjet i ViTex Åben eller scan en tekst og afprøv søgeværktøjets funktioner.	

ViTex	Bemærkninger
Øvelse: Se alle zoner Åben eller skan en tekst og klik på zoneværktøjet for at se alle dokumentets zoner. Sluk igen for zoneværktøjet ved at klikke på zoneværktøjet.	
Øvelse: Slet en zone Find et område du vil slette. Venstreklik i området (tænder zonen) og slet, enten ved at trykke på "Del" knappen på tastaturet eller ved at højreklikke med musen i zonen og vælge "Fjern zonen". Husk at trykke på knappen "Opdater genkendelse" når du har arbejdet med en zone. Eller brug genvejstasten F5	
Øvelse: Ret på læserækkefølgen Åben eller skan en tekst og tænd for Zoneværktøjet. Flyt rundt på zonernes læserækkefølge ved at holde "Shift" (stort bogstav tasten) nede og begynd nu at venstreklik på zonerne i den rækkefølge, du vil have dem læst op i. Højre klik på en af de markerede zoner og klik igen på "Benyt valgt rækkefølge" Sluk zoneværktøjet, når du er færdig. Husk at trykke på knappen "Opdater genkendelse" eller brug genvejstasten F5, når du har arbejdet med en zone.	
Øvelse: Tegn ny zone efter sletning af zone Find og tænd værktøjet "Tegn zone". Med musen trækkes en zone rundt om den tekst, ViTex skal læse. Husk at trykke på knappen "Opdater genkendelse" eller brug genvejstasten F5, når du har arbejdet med en zone.	
Øvelse: Udvid, formidsk en zone Prøv at udvide eller formidske en zone ved at venstreklikke på teksten så zonen vises. Venstreklik igen i zonen og et værktøj til "Træk og Skub" åbnes – Når værktøjet viser en dobbeltpil og zonekanten bliver gul, skubbes eller trækkes med musen for at formidske eller udvide – Husk! "Opdater Genkendelse", når du er færdig.	

Hvordan vises side i /eksporteres side til Word

Fra ViTex kan du flytte dit dokument over i Word på tre måder.

- 1: Exporterer alle sider
- 2: Exporter side til Word
- 3: Se side i Word

Inden du flytter en tekst over i Word, er det en god ide at trykke på knappen

”Vis alle zoner”

Fjern nu de områder i teksten, du ikke vil have med ind i Word, så der kun er læsezoner rundt om det, som skal over i Word - afslut med at trykke på knappen

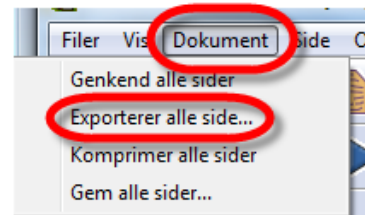
”Opdater genkendelse”

1: Exporterer alle sider

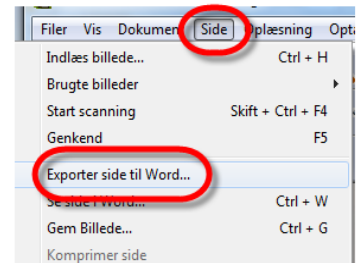
Når der i ViTex klikkes på ”Dokument” får du mulighed for at exportere hele dokumentet (alle sider) til Word.

Hele ViTex dokumentet gemmes i filformatet .doc, .docx, .rtf eller .txt og kan derefter åbnes via Word.

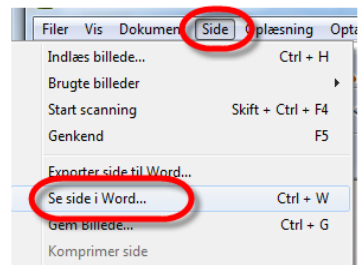
2: Exporter side til Word

Klikkes der på ”Side” og efterfølgende på ”Exporter side til Word”, så gemmes siden i filformatet .doc, .docx, .rtf eller .txt, og den kan efterfølgende åbnes via Word.

3: Se side i Word

Klikkes der igen på ”Side” og ”Se side i Word” gemmes siden i filformatet .doc, .docx, .rtf eller .txt, og efterfølgende åbnes og vises siden i Word.

Det er en god ide at gennemgå dokumentet, inden det sendes videre til Word. Når tekst og grafik flyttes ind i Word, kan visningen komme til at se rodet ud.

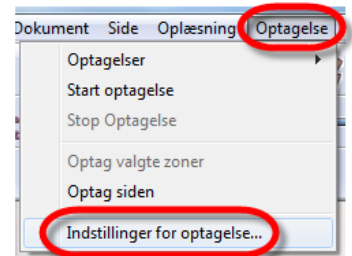
På samme måde kan du gemme dokumentet som et PDF dokument.

Hvordan bruges lydoptageren

Med lydoptageren i ViTex er det muligt at lave lydfiler af de tekster, man har åbnet eller skannet ind på computeren. Når teksten kan læses af ViTex, kan der også laves en lydfil.

Inden optageværktøjet tages i brug, indstilles hvilket lydformat, optageren skal optage med.

I toppen af ViTex klikkes på "Optagelse" og efterfølgende på "Indstillinger for optagelse".

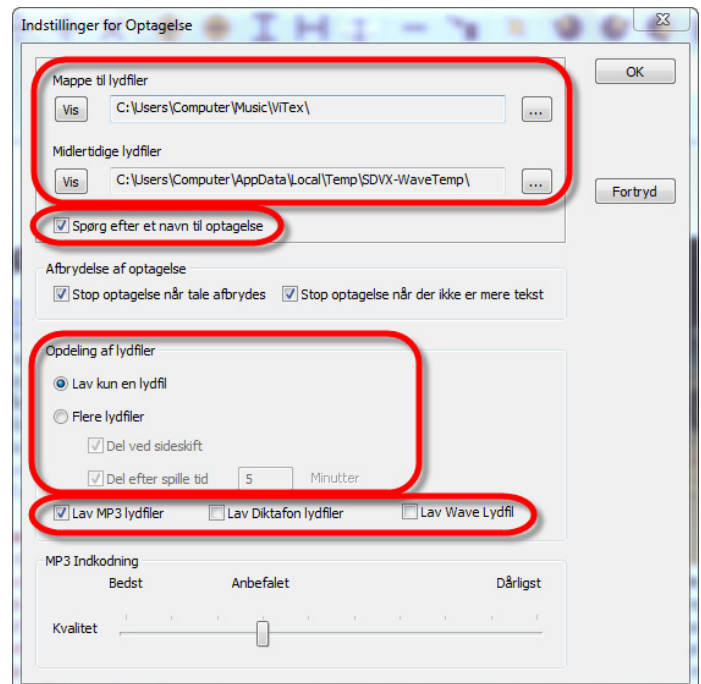

Området "Mappe til lydfiler" bruges til at udpege, hvor lydfilerne skal ligge på computeren – "midlertidig lydfile" er der, hvor lydfilen genereres af programmet.

Marker "Spørg efter navn til optagelse", og du vil altid blive spurgt om et navn til lydfilen inden den optages. Det gør det nemmere senere at finde en bestemt lydoptagelse.

"Opdeling af lydfiler". Bestem herinde, hvordan optagelsen skal gemmes.

Du kan gemme lydfilerne som MP3 filer, lydfiler, som kan afspilles på vores diktafon (ScanDis FSV510+), eller som en MediaPlayer lydfil.

Gennemgå de andre indstillingsmuligheder, afslut med OK, og du er klar til at optage.

Optageværktøjets forskellige knapper:

Start optagelse – Stop optagelse – Afspil sidste optagelse – Optag valgte zoner – Optag side

Optagelsen af en tekst kan ske på et par forskellige måder

1. Optag den side du står på "Optag side"

ViTex laver en lydfile af den side, du står på.

2. Start en optagelse fra det sted i teksten, du udpeger.

Her startes optagelsen manuelt og stopper, når der ikke er mere tekst, eller den kan afbrydes manuelt.

For at lave denne type optagelse gøres følgende:

1. Dobbeltklik på det ord, hvorfra optagelsen skal begynde.

2. Tryk på knappen "Start optagelse"

3. Tryk på knappen "Start oplæsning"

4. Når optagelsen er færdig, trykkes på

"Stop oplæsning"

eller "Stop optagelse"

Når en lydfil er færdig, kan sidste optagelse altid høres ved at klikke på knappen

"Afspil Optagelse"

Filerne flyttes via Denne computer, Stifinder eller det software, man bruger sammen med sin afspiller, mobiltelefon eller lignende.

Hvordan bruges profilværktøjet i ViTex

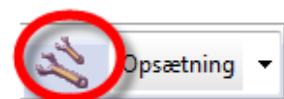
Mulighederne i ViTre-pakken er mange, når først indstillingsprofilen er oprettet. Ved at oprette og justere opsætningerne i profilen bliver det nemt og hurtigt at skifte, eksempelvis mellem sprogindstillinger, eller mellem specialtilpassede indstillinger, der passer til den enkelte bruger.

Indstillingsprofiler kan gemmes og distribueres f.eks. via mail til elever, som har fået ViTre-pakken udleveret som følge af skolens køb af skole- og elevlicenser. Læreren kan vedlægge elevens indstillingsprofil, samt instruks i hvordan den indlæses i ViTre-pakkens programmer, så elevens hjemmecomputer får samme opsætning, som den computer eleven bruger i skolen.

Værktøjet kan også bruges til at indstille programpakken til brug ved afprøvninger, hvor krav til oplæser, oplæse hastighed, ordforslag osv. har betydning for den enkelte afprøvning. Læsevejlederen kan hurtigt og nemt skifte til den indstilling, som passer til den enkeltes afprøvning, uden det bliver forvirrende for brugeren.

I ViTex kunne en indstillingsprofil f.eks. bestå af skift mellem sprogene dansk, engelsk og tysk.

Der er to måder, vi kan komme ind i profilværktøjet til ViTex på;
Den første måde er at klikke på ikonet for profilhåndtering, inde i ViTex programfladen.

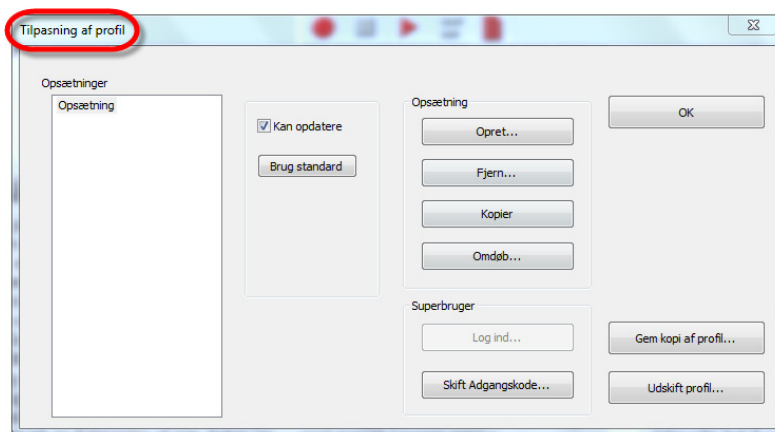

Den anden måde er at klikke øverst i ViTex på "Indstillinger" og derefter på "Indstil opsætninger".

Nu åbner programfladen "Tilpasning af profil".

I denne standardprofil er der oprettet "Opsætning". Her er de indstillinger, der allerede er i ViTex, og ved at arbejde videre herinde, kommer vi i gang med at lave de opsætninger, vi vil bruge.

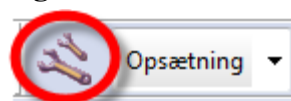

Vi vil lave en Dansk, en Engelsk og en Tysk opsætning i vores profil.

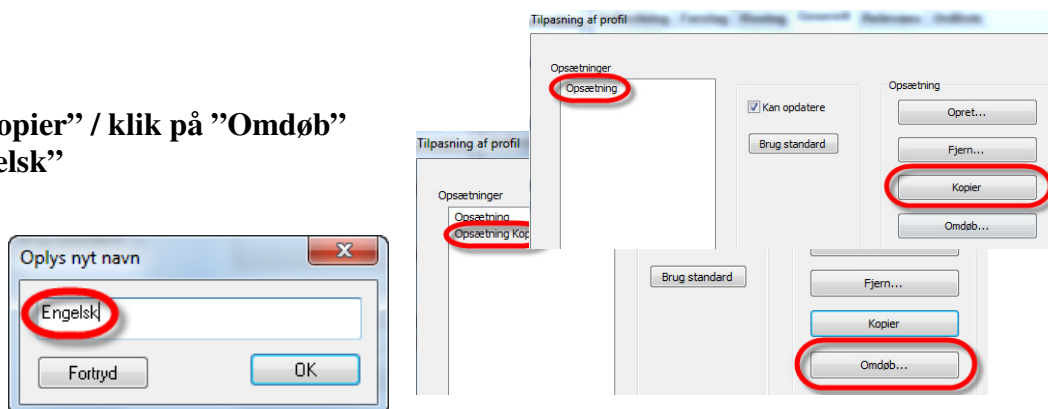
Den hurtigste måde at lave en ny opsætning på er:

1. Inden vi åbner programfladen "Tilpasning af profil", sørger vi for at have lavet de indstillinger i ViTex, vi vil bruge som standard.

2. Åben nu programfladen "Tilpasning af profiler"

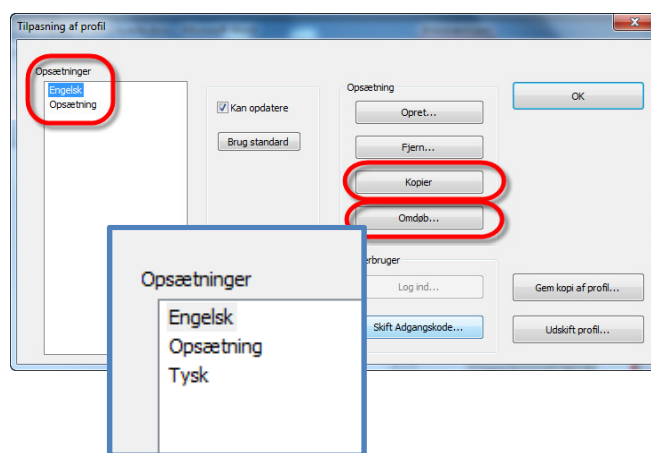

3. Klik på "Kopier" / klik på "Omdøb" skriv "Engelsk"

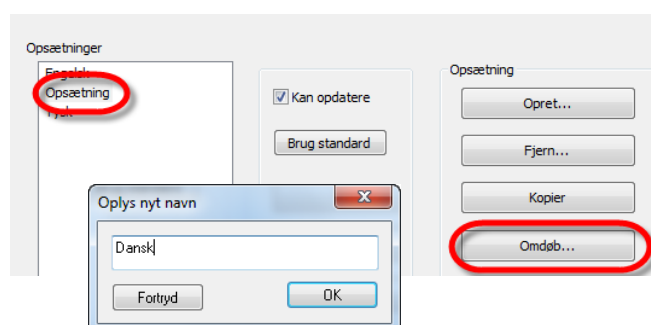

4. Gentag ”Kopier” / ”Omdøb” / skriv ”Tysk”

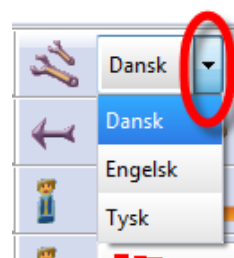
Nu er der oprettet to kopier af indstillingen ”Opsætning”

5. Nu omdøbes ”Opsætning” til ”Dansk”, klik på ”OK” og klik igen på ”OK” for at afslutte.
Vi har nu lavet tre sprogsift i vores profilopsætning.

De vises ude i ViTex programmet sådan her, når der klikkes på pilen ”Vælg opsætning”.

Første gang vi vælger Engelsk, skal vi skifte til en engelsk oplæser. Så vil ViTex huske den, og næste gang der skiftes til Engelsk, vil den oplæser, vi har valgt til engelsk, følge med.

Når vi skifter til Tysk, skal vi vælge en tysk oplæser, men det er også vigtigt at huske, at vi skal sætte tysk genkendelse af teksten på.

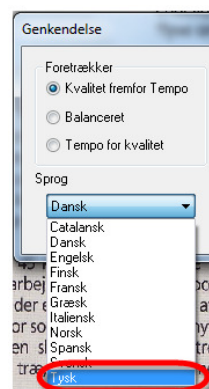
Klik på ”Indstillinger” øverst i ViTex og klik på ”Genkendelse”

Klik nu på pilen under ”Sprog” og klik på Tysk.

Afslut med ”OK”, og ViTex genkender tysk tekst med bogstaver som dobbelt S og ü ä ö (Umlaut).

Når der nu skiftes mellem Dansk, Engelsk og Tysk, er programmet klar til at læse op med de sprog, der er valgt, og de indstillinger vi lige har gjort.

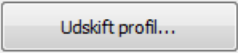
En indstillingsprofil kan gemmes eller hentes ind fra f.eks. en USB nøgle. Dermed slipper vi for at skulle lave samme standard tilpasning i ViTex, hver gang vi får en computer fra en elev, som skal have tilpasset ViTex. Indstillinger som vi allerede har lavet en gang. Bare på en anden computer.

Inde i værktøjet ”Tilpasning af profil” har vi to vigtige knapper

1. ”Gem kopi af profil”

A rectangular button with a light gray border and a slightly darker gray background. The text "Gem kopi af profil..." is centered in a small, dark font.

2. ”Udskift profil”

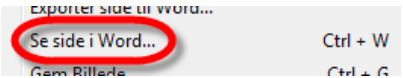
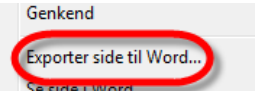
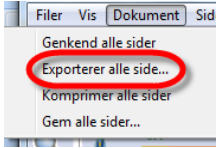
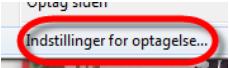
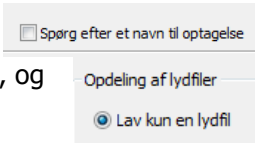
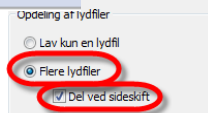
A rectangular button with a light gray border and a slightly darker gray background. The text "Udskift profil..." is centered in a small, dark font.

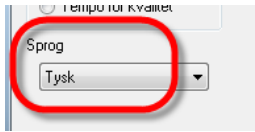
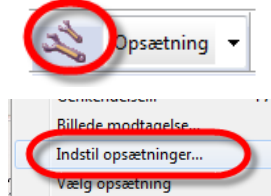
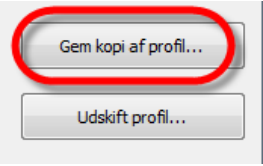
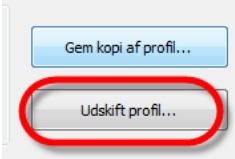
”Gem kopi af profil.” gør det muligt at give din indstillingsprofil et navn, f.eks. ”ViTex10kl”. Nu en indstillingsprofil fra ViTex, som er sat op til 10. klasse i skolen.

Den gemmes, som når man gemmer et dokument – filen får navn og efternavn sådan her: ”ViTex10kl.brprf”

Hvis filen ”ViTex10kl.brprf” skal indlæses på en computer klikkes på knappen ”Udskift profil...” – nu søger vi efter filen, der kan ligge på en USB nøgle eller i en mappe på skolens fællesdrev. Når der er trykket ”OK” til at filen må overskrive den, der allerede er oprettet i ViTex, så vil eleven kunne skifte mellem Dansk, Engelsk og Tysk.

Øvelser til ViTex

ViTex	Bemærkninger
Øvelse: Se side i Word Åben eller skan en tekst og klik på fanen "Side" og efterfølgende på "Se side i Word". Giv filen et navn. Prøv forskellige sider, der er åbnet eller skannet i ViTex, med og uden billeder. ViTex siden kan også eksporteres og efterfølgende åbnes via Word.	
Øvelse: Exporter alle sider og se dem i Word Åben eller skan en tekst og klik på fanen "Exporterer alle side.." Giv filen et navn, åben Word og åben den eksporterede fil fra ViTex.	
Øvelse: Indstil lydoptager Klik på fanen "Optagelse" og igen på "Indstillinger for optagelse". Lad ViTex spørge efter filnavn inden optagelse, og tjek at der kun laves én lydfil.	
Øvelse: Optag side Åben eller skan en tekst, klik på knappen "Optag side" og lyt efterfølgende til optagelsen.	
Øvelse: Optag tekst / bog Prøv at lav en optagelse af flere sider. Dobbelklik på et ord i den sætning, hvor optagelsen skal begynde, klik på "Start optagelse" og giv optagelsen et navn. Klik på "Start oplæsning". Stop optagelsen, når du har, hvad du skal bruge. Prøv at indstille optageren til at optage en lydfil pr. side.	

ViTex	Bemærkninger
Øvelse: Opret skift mellem Dansk, Engelsk og Tysk med profilværktøjet Klik på profilværktøjet i ViTex eller klik på Opsætning fanen "Indstillinger" og vælg "Indstil opsætninger" – opret herinde de tre nye skift. Brug knapperne "Kopier" og "Omdøb" for at oprette og tilpasse Dansk, Engelsk og Tysk. Husk at lave en gennemgang af indstillingerne, inden du kopierer og omdøber.	
Øvelse: Opsæt genkendelse af andre bogstaver end de danske – tysk bruger bl.a. dobbelt S og ü ä ö (Umlaut) I profilopsætningen skiftes til "Tysk" Klik på fanen "Indstillinger" og vælg "Genkendelse..." Udpeg "Tysk" på listen.	
Øvelse: Gem kopi af profilopsætning Klik på profilværktøjet i ViTex eller klik på fanen "Indstillinger" og vælg "Indstil opsætninger". Nederst til højre klikkes på knappen "Gem kopi af profil". Giv din profilopsætning med skiftene mellem Dansk, Engelsk og Tysk, et navn. ViTex opretter selv et efternavn til filen – her "brprf". Gem filen et sted, hvor du kan finde den igen.	
Øvelse: indlæs profilopsætning Fjern Tysk i indstillingsprofilen, så den kun vil indeholde Dansk og Engelsk. Det gør du samme sted, hvor du oprettede disse. Marker Tysk og klik på "Fjern" Nu vil vi gerne læse den, vi gemte, ind igen. Den indeholder jo opsætninger til Dansk, Engelsk og Tysk. Find din lagrede profil.	

ViTre version 83 Opdatering fra ScanDis A/S

Nyheder og instruktion

Kompatibel med C-pen TS1 – Side 60
Læsning med bogstavlyde – Side 60-63

Forslagsvindue/synlighed – Side 64-65
Korrekturregler – Gem / hent – Side 66

ViTal – C-pen TS1

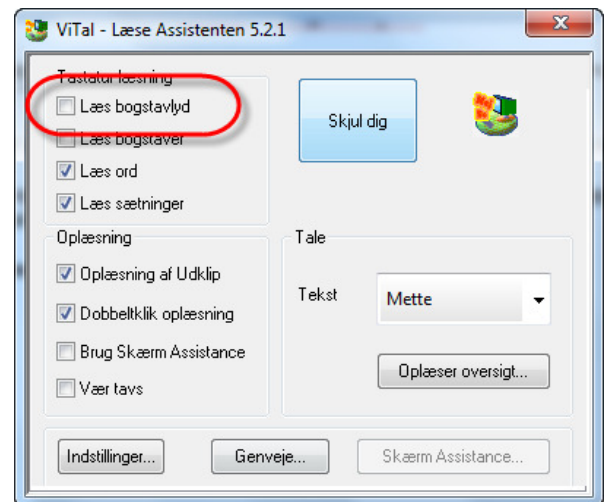
ViTal er nu kompatibel med den nye C-pen TS1, og læser som sædvanligt direkte op sammen med pennen.

Driveren er bagud kompatibel og virker således med C-pen 20 C-pen 3.0 og C-pen 3.5.

Driveren kan downloades fra vores hjemmeside www.scandis.dk.

ViTal - Bogstavlyde

Efter opdatering skal ViTal nu have en program version 5.2.1 eller nyere, og det er nu muligt at vælge "Læs bogstavlyd"

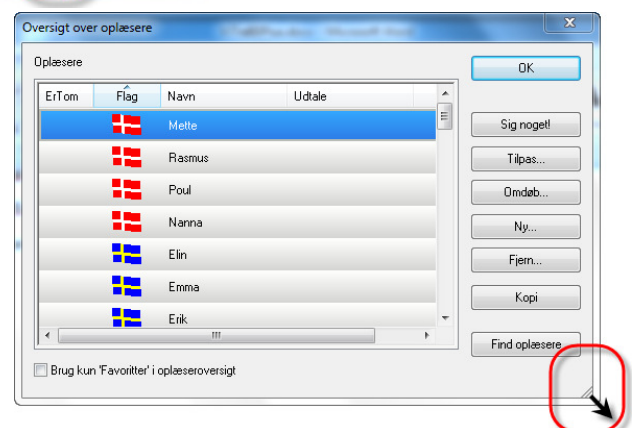
Inden du vælger at skrive/læse med bogstavlyde skal programmet sættes korrekt op.

Sammen med opdateringen er alle bogstavlydene gemt i program mappen til ViTal.

Du har bogstavlyde på følgende sprog til rådighed: dansk, engelsk, fransk, svensk og norsk.

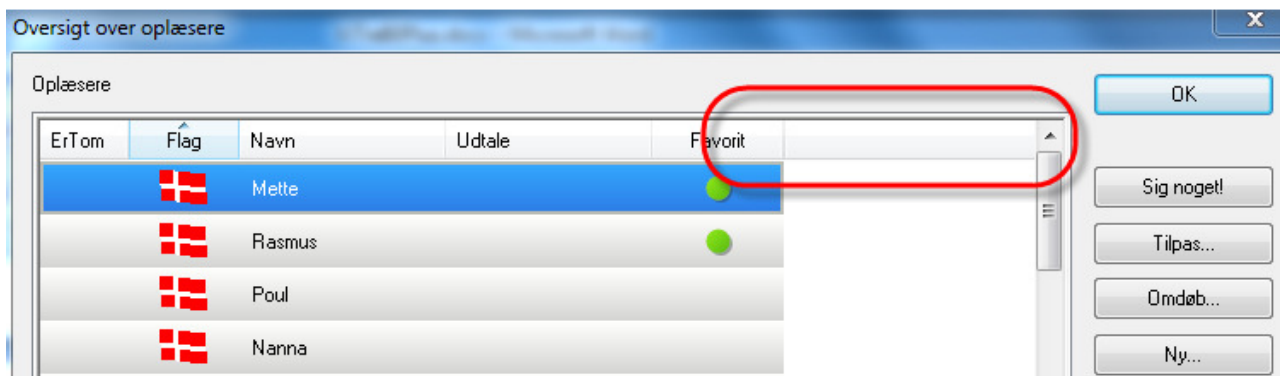
ViTal skal nu have at vide hvilke bogstavlyde der skal anvendes til din valgte stemme.

Start med at åbne Oplæser oversigten

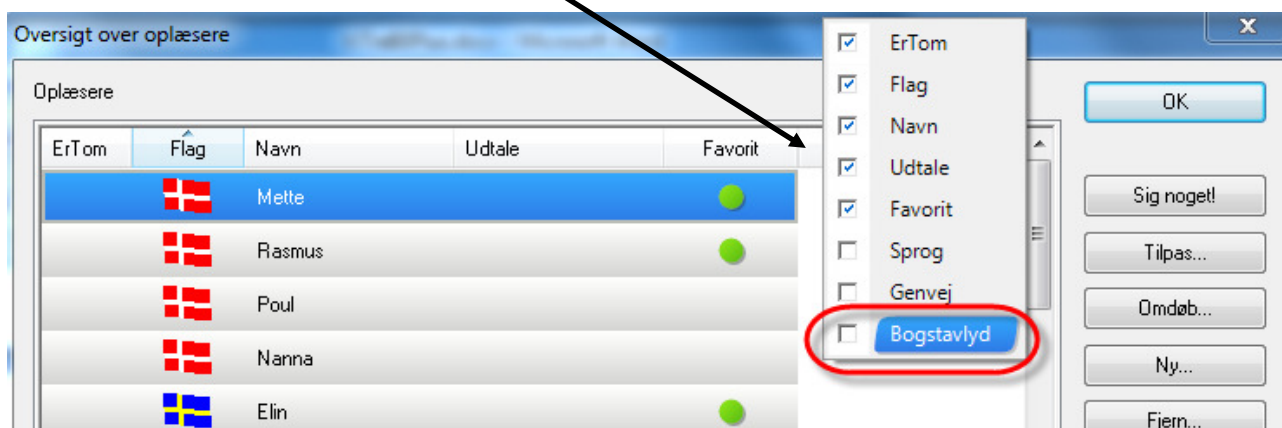

Når oplæser oversigten er åbnet skal du udvide den ved at trække med musen i nederste højre hjørne.

Træk mod højre/ned til du ser et frit felt i listen for oven.

Højreklik nu i det frie felt efter "Favorit" og sæt en markering i "Bogstavlyd"

Nu vises bogstavlydene

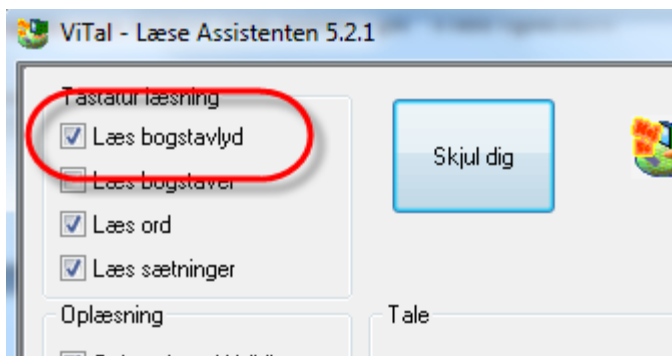

Er listen med bogstavlyde tom, klikkes på "Find oplæsere"

Klik på OK for at afslutte.

For at vælge læsning med bogstavlyde klikkes på knappen "Vis ViTal brugerflade"

Sæt derefter flueben i "Læs bogstavlyd" og ViTal er klar til at læse bogstavlyden når der skrives/staves.

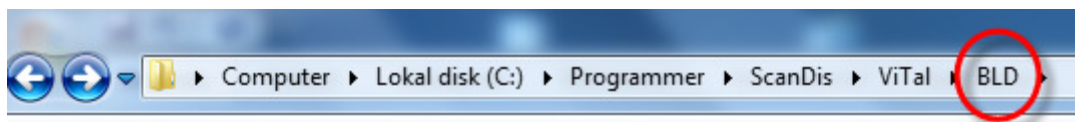

Ved hjælp af f.eks. Windows egen lyd optager kan du indtale dine egne bogstavlyde.

Filerne du indtaler, skal gemmes som WAV filer.

Opret en tom mappe til dine bogstavlyde inde i bogstavlyd mappen BLD i ViTal (find mappen via din Stifinder).

Eksempel:

Navngiv mappen med det navn som skal vises i ViTal. Dine lydklip af hvert bogstav skal gemmes i mappen. I eksemplet her kalder vi mappen for "Betinget udtale".

Dine indtalte lydklip gemmes som eksemplet her: "e" lyd gemmes som "e.wav" (hvis du f.eks. har lavet din egen udtale af bogstavet "e").

Genstart nu ViTal – Åben Oplæser oversigten

Vælg dine nye bogstavlyde fra listen over bogstavlyde. Måske står der i forvejen Rasmus og det er den der skal ændres til de nye bogstavlyde, her "Betinget udtale".

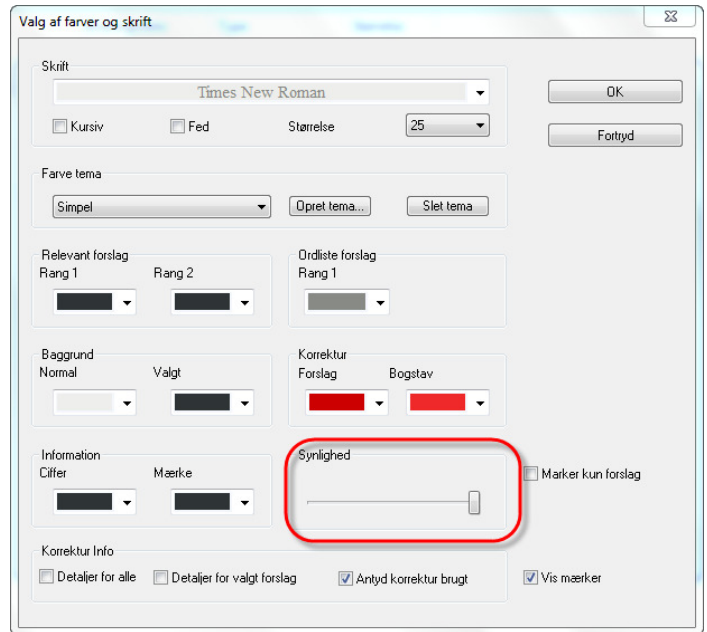
Nu vil ViTal læse med de lyde, du har indtalt og gemt i mappen "Betinget udtale"

Opret evt. et skift til bogstavlyde i en eksisterende profil ved at oprette en ny opsætning. Så er det derefter hurtigt at skifte til læsning/stavning med bogstavlyde.

ViseOrd – Forslagsvindue / synlighed

Ny funktion i forbindelse med forslagsvindue; Generelt -> Skrift og Farver:

Gå ind i ViseOrd, klik på fanen ”Generelt” og klik igen på ”Skrift og farver”. Derefter vises denne dialogboks:

Synlighed: En justering af hvor gennemsigtig ordforslagsvinduet skal være. Det vil sige om man vil kunne se mere af det som ligger bag ved forslagsvinduet.

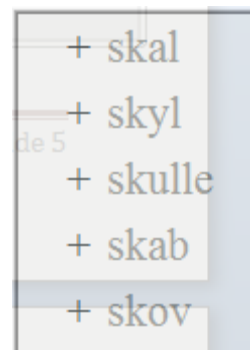
Skub skyderen mod venstre for at få et mere gennemsigtigt vindue.

Eksempel:

Forslag uden gennemsigtig Menu

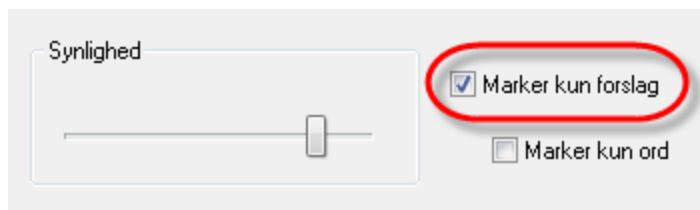
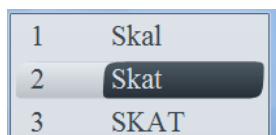
Forslag med gennemsigtig Menu

Forslagsvinduet med gennemsigtighed viser nu lidt af baggrunden på menuen samtidig med forslagene.

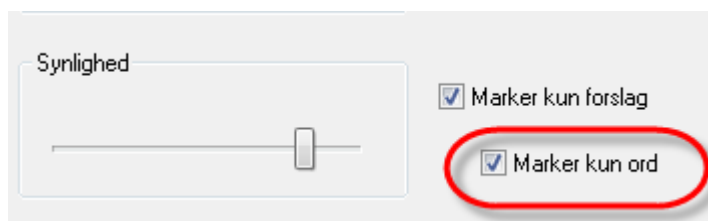
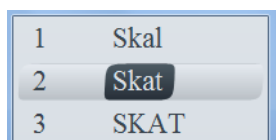
Når der markeres forslag til oplæsning i ViseOrd, er der tilføjet en ny mulighed som afgør hvordan forslagene skal vises:

Marker kun forslag:

Tidligere blev hele linien i forslagsvinduet markeret med en farve når man udpeger et forslag. Nu kan man nøjes med at kun højre del (selve forslaget, dvs. uden korrektur information i venstre side) bliver markeret.

Marker kun ord:

Marker kun ord er en underfunktion til "Marker kun forslag" idet det kun bliver selve forslagsordet som markeres.

ViseOrd – Redigering af ordbøger i Bogbygger

Fejlretninger:

Redigering af ordbøger i Bogbygger virker nu som den skal, uanset hvor masterordbøger ligger.

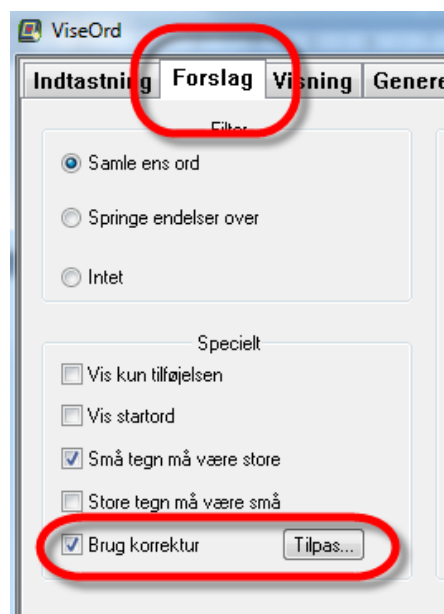
Master = Vores – udpeges anden mappe end Master mappen, huskes denne nu som Master.

User = Mine - Brugerens egne rettede og oprettede ordbøger.

ViseOrd - Hent og Gem oprettede korrekturregler

Nu er det muligt at gemme og hente oprettede korrekturregler, så det er nemt at forberede indstillinger som man vil dele med andre. Før var korrekturreglerne udelukkende en del af profilerne. Når man henter korrekturregler til en anden installation af ViseOrd, vil alle øvrige opsætninger forblive som de var før.

Gå ind i ViseOrd og klik på fanen "Forslag".

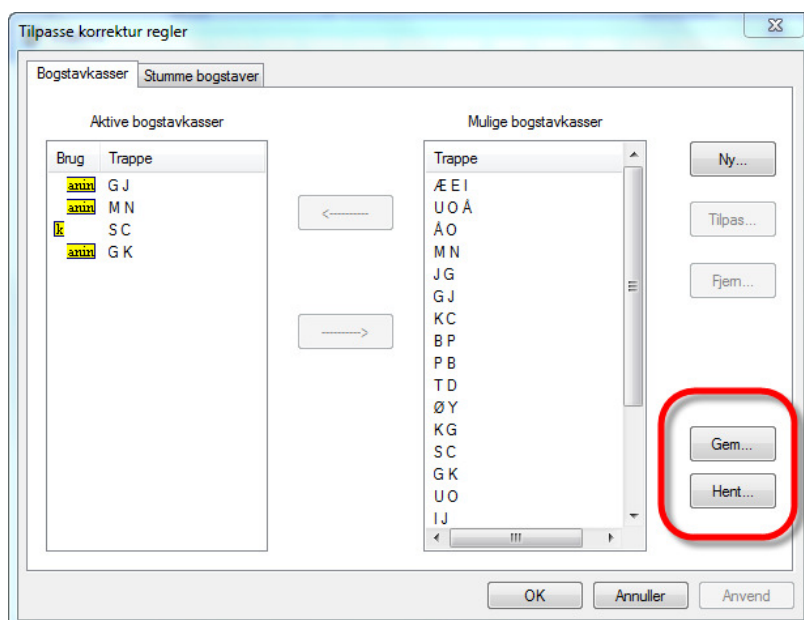
Aktivér "Brug korrektur" ved at sætte et flueben og klik så efterfølgende på "Tilpas".

Når du har oprettet nye korrekturregler du vil gemme for at dele dem med andre, så klikkes på knappen "Gem". Du kan gemme dine korrekturregler på f.eks. en USB nøgle, så de er lette at hente ind på en anden computer.

For at hente dem ind i ViseOrd skal du klikke på knappen "Hent" og du skal efterfølgende finde frem til mappen, hvor du har gemt din samling af korrekturregler du lige har lavet og gemt på din USB.

Bemærk, det er ligegyldigt om du står i området "Bogstavkasser" eller i området "Stumme bogstaver" når du vil gemme eller hente.

Regler for både "Bogstavkasser" og "Stumme bogstaver" gemmes og hentes samlet, uanset hvorfra du vælger at klikke på "Gem / Hent".

ViTre Opdatering version 84-87 fra ScanDis A/S

Nyheder og instruktion

Nyt: Vælg oplæsning af skift i profil - fra/til – Side 68
Fejlrettelse: F6 virkede ikke hvis udklipslæsning var slået fra.

Fejlrettelse: Korrektur regler virkede ikke optimalt.
Optimering: Opslagssystemer gennemgået for mere stabil og hurtigere opslagstid.

Optimering: I ViTeX er udvalget af ikoner reduceret, de tidligere knapfunktioner/ikoner betjenes nu alene via menuerne for oven – Side 69

Optimering: Der kan nu eksporteres til filtyperne Doc, Docx, og PDF – Side 69

Nyt: Vælg oplæsning af skift i profil - fra/til – Side 70

Nyt: Vis læseindhold/sætning ved pause – Side 70-71

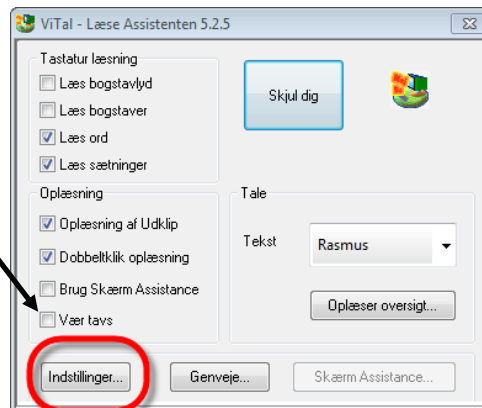
Nyt: Mappe overvågning – Side

Vælg oplæsning af skift i profil - fra/til

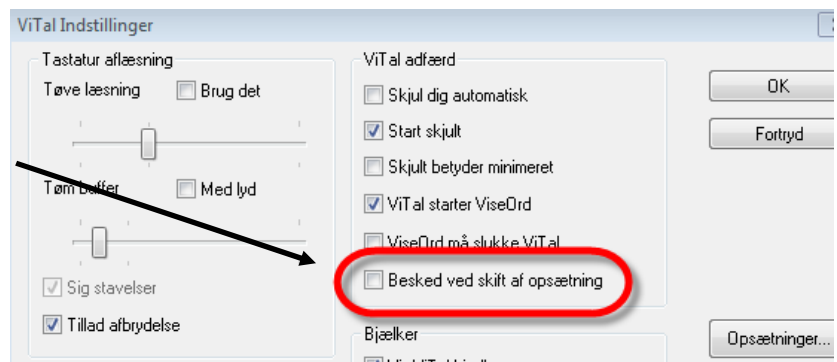
Når du har oprettet en profil, f.eks. med skift mellem dansk, engelsk og tysk, så kan du nu indstille om ViTAL skal læse opsætningsskiftet i profilen højt.

Åben ViTAL programfladen og klik på knappen Indstillinger

Sæt en markering hvis du vil have besked ved skift af opsætning, eller lad feltet være tomt, hvis ViTAL ikke skal læse den opsætning du skifter til i profilen op.

Eks: Skiftes til tysk opsætning, så læses opsætningens navn op af ViTAL, altså "Tysk"

Færre ikoner i ViTex programmet

Der er efter opdateringen forsvundet en del ikoner fra ViTex programfladen, funktionerne for disse kan findes ved at bruge menuerne for over i programmet.

Knapperne Start Stop oplæsning er blevet samlet til én knap,

Knappen viser nu automatisk Start oplæsning hvis programmet er stoppet og Stop oplæsning hvis programmet læser op.

Disse knapper/ikoner er taget ud

Forrige ord, Læs dette ord, Næste ord, Læs forrige sætning, Læs sætning, Læst næste sætning, Læs forrige afsnit, Læs afsnit, Læs næste afsnit

Enkelte knapper i værktøjslinjen "Zoner" er fjernet og en enkelt værktøjslinje har fået nyt navn, "Billede redigering".

Der er nu nye filformater til eksport funktionen i ViTex

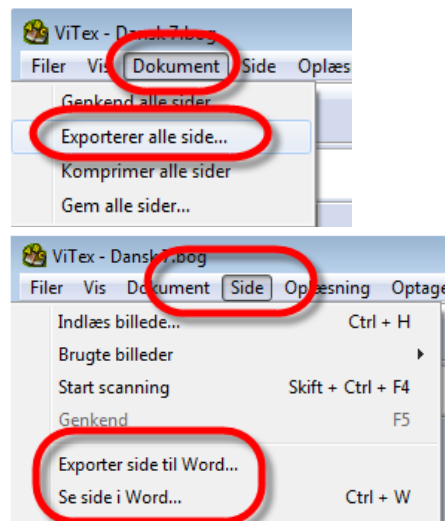
Via funktionerne

Dokument...: Exporter alle side...

og

Side.....: Exporter side til Word og Se side i Word

Kan der nu vælges nye fil formater som dokumenterne kan gemmes under.

Til ældre versioner af Office pakken, 2003 og ældre, vælges formatet .doc
Til nyere versioner af Office pakken, 2007 og nyere, vælges formatet .docx

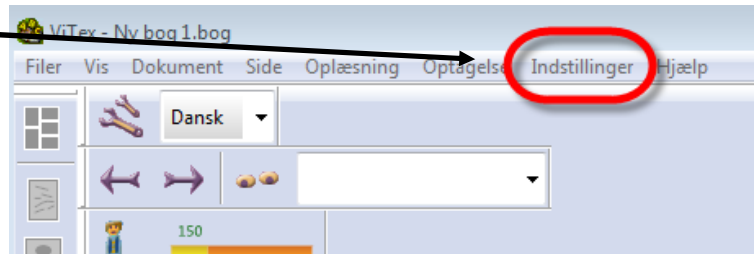
Det er nu også muligt at Exportere til formatet PDF.

Når der exporteres, så kan der forekomme en forskydning af grafik og tekst og derfor er resultatet ikke altid identisk med billede visningen i ViTex.

Vælg oplæsning af skift i profil - fra/til

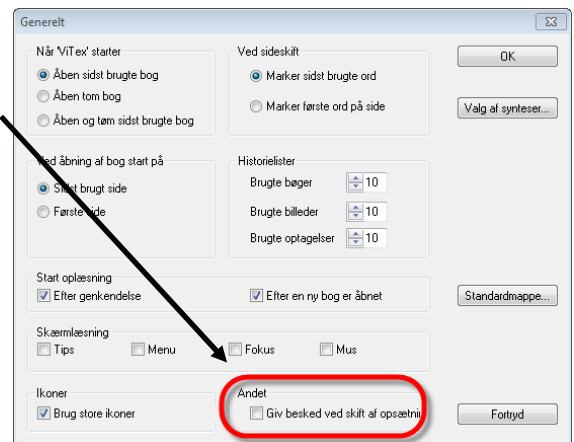
Når du har oprettet en profil, f.eks. med skift mellem dansk, engelsk og tysk, så kan du nu indstille om ViTex skal læse opsætningsskiftet i profilen højt.

Åben ViTex, klik på "Indstillinger"

Sæt en markering hvis du vil have besked ved skift af opsætning, eller lad feltet være tomt, hvis ViTex ikke skal læse den opsætning du skifter til i profilen op.

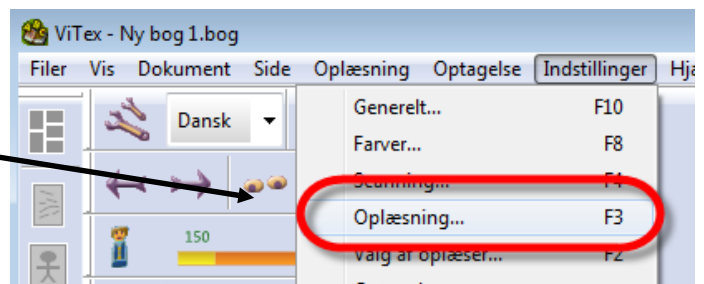
Eks: Skiftes til tysk opsætning, så læses opsætningens navn op af ViTex, altså "Tysk"

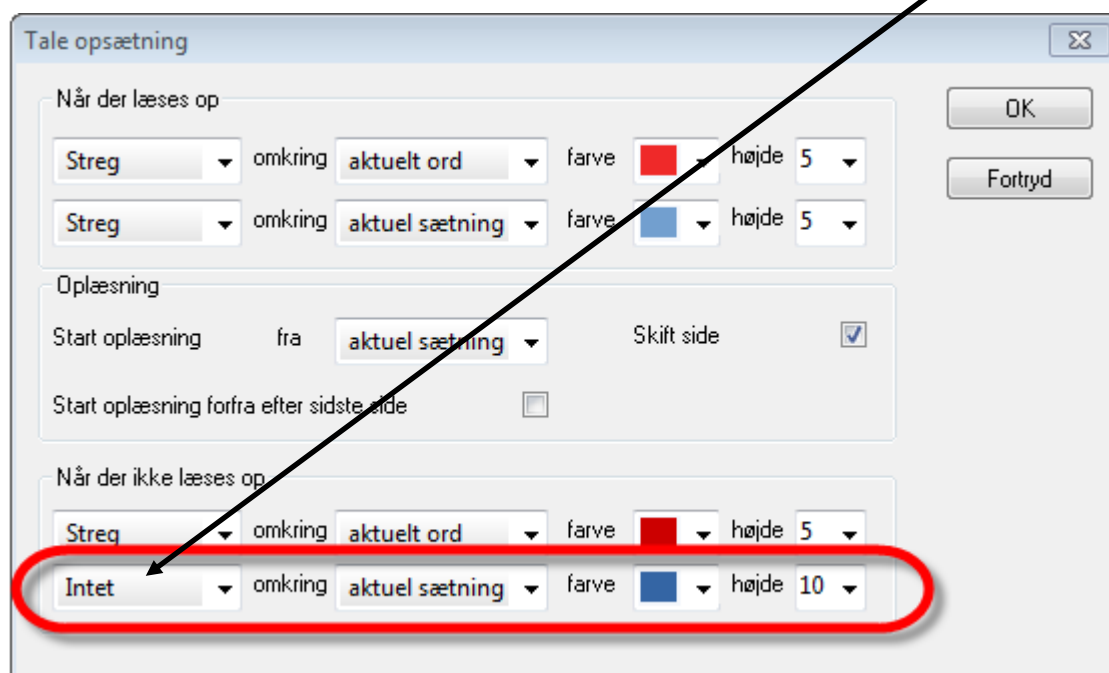
Vis læseindhold/sætning ved pause

Sættes oplæsningen på pause, så kan ViTex nu indstilles til at markere den sætning hvorfra der blev læst op, på samme måde som ViTex viser det ord programmet er nået til, med en ramme rundt om ordet.

Åben ViTex, klik på "Indstillinger" og klik på "Oplæsning"

Nu vælges om ViTex skal vise hvilken sætning, der holdes pause i – der vælges evt. ”Streg” omkring ”aktuel sætning” når der ikke læses op.

Når der nu holdes pause i oplæsningen, så vises en stregramme omkring sætningen, og ViTex viser nu både en ramme om det aktuelle ord og den aktuelle sætning.

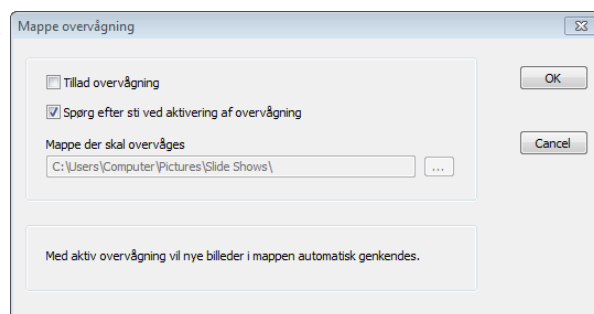
Overvågning af dokumentmappe for oplæsning

Det er nu muligt at bruge ViTex sammen med f.eks. kameraet på en Windows tablet PC, eller via et kamera tilsluttet computeren.

Klikkes på ”Indstillinger” og ”Juster mappe overvågning” eller trykkes der direkte på knappen ”Mappe overvågning”

Så åbnes dialogboksen ”Mappe overvågning” hvor man tager stilling til, hvor ViTex skal kigge efter billeder fra kameraet, og om ViTex skal spørge brugeren om en sti til billedet hver gang der overvåges.

Aktiveres ”Tillad overvågning” så holder ViTex øje med, om der kommer billeder ind i udvalgte mappe og ViTex går straks i gang med at tekstgenkende billedet.

ViTex skal være åbnet før der tages et billede af en tekst.

Ikonet ”Mappe overvågning” bruges som tænd og sluk knap for mappe overvågning.

[illegible]

This image shows a full page of blank white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, providing a template for writing or drawing. There are no margins, text, or other markings present.